

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се подaje у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлежства, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу § 6. закона о местима у Србији, решено је:

да се место Крвавци, заселак села Почоћања, општине потпећке, у срезу ужичком, по изјављеној жељи својих становника, прогласи за село под истим именом, с тим да и даље остане у саставу садање општине.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 26. марта 1905. г. у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I. одобрено је решење Народне Скупштине, сазване у редован сазив за 1904. год., које гласи:

„да се села Ивановци и Козељ, у срезу качерском, округа рудничког, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од своје садање општине моравичке и образују општину под називом: „општина ивановачка“, у истом срезу и округу“;

„да се село Козје, у срезу белопаланачком, округа пиротског, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје досадање општине мирановачке и прида општини горњо-гламској, у истом срезу и округу“;

„да се села: Јошева и Каменица, у срезу јадранском, округа подринског, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од своје досадање општине иверске, и да образују за себе нову општину под називом „општина јошевачка“, у истом срезу и округу“;

„да се села: Милићевци, Ракова и Вранићи, у срезу љубићском, округа рудничког, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од своје садање општине мијоковачке и за себе образују општину под називом: „општина милићевачка“, у истом срезу и округу“;

„да се село Доња Шаторња, у срезу јасеничком, округа крагујевачког, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садање општине шаторачке и образује за себе општину под називом: „општина доњо-шаторачка“;

„да се село Дреновац, у срезу и округу тимочком, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садање општине трновачке и за себе образује општину под називом: „општина дреновачка“, у истом срезу и округу“ и

„да се села Божурна, Стара и Подина, општине влаховске и село Расовача Доња, општине југ-богданске, среза добричког, округа топличког, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од својих досадањих општина, па та три села: Божурна, Стара, Подина и Расовачка Доња, да образују засебну општину под називом: „општина старо-божурска“, у истом срезу и округу.“

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. марта 1905. год. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу фебруару 1905. год.

Према званичним подацима полицијских власти, у току месеца фебруара тек. год. било је у Србији:

1. Убиства	28
2. Детоубиства	2
3. Нехотичних убиства	5
4. Покушаја убиства	19
5. Разбојништва	9
6. Злонамерног поништаја туђих ствари	1
7. Паљевина	25
8. Опасних крађа	255
9. Тешких телесних повреда	5

Од изложених дела пронађено је: убиства 26, детоубиства 1, нехотичних убиства 5, покушаја убиства 17, разбојништва 9, паљевина 4, крађа 101, и тешких телесних повреда 5.

Није пронађено: 2 убиства, 1 детоубиство, 2 покушаја убиства, 21 паљевина и 154 опасне крађе.

Највећи број убиства извршен је помоћу ватреног оружја (12), а за остала употребљени су: секира, нож, кочевци и камење. Два убиства извршена су помоћу угушивања.

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у међусобној свађи за 12 случајева, у освети за 5 и у користољубљу за 4 случаја. Узроци осталих убиства нису тачно утврђени.

Посматрана према местима на којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу бољевачком 3, у срезу деспотовачком 3 (1 непронађено), у срезу расинском 2, у срезу рамском 2, у срезу орашком 2, у срезу косаничком 2 (1 извршилац није ухваћен, али је познат), у срезу јабланичком 2 (1 извршилац није ухваћен, али је познат), у срезу космајском 1, у срезу грочанском 1, у срезу тамнавском 1, у срезу масуричком 1, у срезу крагујевачком 1, у срезу јасеничком округа крагујевачког 1, у срезу третеничком 1, у срезу млавском 1, у срезу јасеничком округа смедеревском 1 (непронађено), у срезу добричком 1, у срезу прокупачком 1, и у срезу пожешком 1.

Није било ни једног убиства у Београду и овим окрузима: крајинском, нишком, пиротском, подринском, рудничком и чајанском.

Једно детоубиство извршено је у срезу ачињском, а друго у срезу неготинском. Ово последње није пронађено.

Разбојништва је било: у срезу посавском округа београдског 2, у срезу рамском 2, у срезу поцерском 1, у срезу крагујевачком 1, у срезу гружанском 1, у срезу моравском округа пожаревачког 1, у срезу подунавском 1.

Злонамерни поништај туђих ствари, као и у месецу јануару, извршен је у срезу мачванском.

Паљевине су извршене: у срезу јасеничком округа крагујевачког 2, у срезу расинском 2, у срезу подунавском 2, у срезу јасеничком округа смедеревског 2 (1 пронађена), у срезу подгорском 1 (пронађена), у срезу јабланичком 1, у срезу

десковачком 1, у срезу пчињском 1, у срезу лепеничком 1, у срезу неготинском 1 (пронађена), у срезу беличком 1, у срезу сврљишком 1, у срезу лужничком 1, у срезу нишавском 1 (пронађена), у срезу хомољском 1, у срезу звишком 1, у срезу тимочком 1, у срезу заглавском 1, у срезу прокупачком 1, у срезу трнавском 1, и у вароши Пожаревцу 1.

Вредност ових паљевина износи око 145.600 динара¹⁾.

Опасне крађе извршене су: у срезу бољевачком 14 (5 пронађених), у срезу рамском 13 (4 пронађене), у срезу брзопаланачком 9 (2 пронађене), у срезу мачванском 9, у вароши Београду 8 (6 пронађених), у срезу рамском 7 (1 пронађена), у срезу трстеничком 7 (5 пронађених), у срезу колубарском округа београдског 7 (све пронађене), у срезу крагујевачком 6 (2 пронађене), у срезу грузанском 6 (1 пронађена), у срезу поцерском 6 (1 пронађена), у срезу сврљишком 6, у срезу пожаревачком 6 (4 пронађене), у срезу јасеничком округа смедеревског 6 (4 пронађене), у срезу кључком 5 (1 пронађена), у срезу јадранском 5 (1 пронађена), у срезу параћинском 5 (све пронађене), у срезу левачком 5 (3 пронађене), у срезу млавском 5, у срезу љубићском 5, у срезу косаничком 5 (3 пронађене), у вароши Нишу 5, у срезу грочанском 4 (3 пронађене), у срезу тамнавском 4 (3 пронађене), у срезу рађевском 4, у срезу беличком 4 (3 пронађене), у срезу ресавском 4 (све пронађене), у срезу голубачком 4 (3 пронађене), у срезу подунавском 4 (2 пронађене), у срезу орашком 4 (2 пронађене), у срезу заглавском 4, у срезу космајском 3 (2 пронађене), у срезу неготинском 3 (1 пронађена), у срезу азбуковачком 3 (2 пронађене), у срезу жупском 3 (1 пронађена), у срезу добричком 3 (1 пронађена), у срезу прокупачком 3 (све пронађене), у срезу ариљском 3 (1 пронађена), у вароши Пожаревцу 3 (1 пронађена), у вароши Зајечару 3, у срезу јабланичком 2, у срезу деспотовачком 2 (1 пронађена), у срезу темнићском 2 (обе пронађене), у срезу моравском округа нишког 2, у срезу нишавском 2 (1 пронађена), у срезу хомољском 2, у срезу звишком 2, у срезу

црногорском 2, у срезу рачанском 2 (1 пронађена), у срезу драгачевском 2 (1 пронађена), у срезу трнавском 2 (1 пронађена), у вароши Неготину 2 (1 пронађена), у срезовима: посавском округа ваљевског, бањском, моравском округа пожаревачког, жичком, моравичком и у вароши Смедереву; по 1 **непронађена** у срезовима: златиборском, пожешком, десковачком, масуричком, пчињском, крајинском, алексиначком, качерском, и тимочком.

Вредност свих ових крађа износи око 15.000 динара.

Поред изложеног, у току месеца фебруара извршено је у Србији још и 16 **самоубишта** у овим местима: у срезу расинском 2, срезу власотиначком 1, срезу пчињском 1, срезу грузанском 1, срезу

крајинском 1, срезу левачком 1, срезу азбуковачком 1, срезу рамском 1, срезу млавском 1, срезу качерском 1, срезу таковском 1, срезу јасеничком округа смедеревског 1, срезу зајечарском 1, у Београду 1, и у Пожаревцу 1.

Највећи број ових самоубишта извршен је помоћу вешања 7, за тим помоћу ватреног оружја 4, ножем 2, тровањем 1, клањем 1 и легањем на железничке шине 1.

Узроци са којих су ова самоубиства извршена леже: у дугој болести за 3 случаја и у душевном обољењу за 2 случаја. За 6 случаја узроци су непознати, а осталих 5 случаја проистичу из материјалних неприлика, домаћих распри, гриже савести, стида и очајања.

Општи преглед до сада изложених дела по окрузима био је овакав:

Текући број	О К Р У З И	Убиства	Дететубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силована	Злонамерни понштаји туђих ствари	Паљевине	Опасне крађе	Тешке телесне повреде	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	2	—	—	—	2	—	—	—	15	1	—	—
2	» ваљевски	1	—	—	2	—	—	—	1	5	1	—	—
3	» врањски	3	1	—	3	—	—	—	3	5	—	2	—
4	» крагујевачки	2	—	—	—	2	—	—	3	12	1	1	—
5	» крајински	—	1	—	4	—	—	—	1	20	—	1	—
6	» крушевачки	3	—	1	—	—	—	—	2	19	—	2	—
7	» моравски	3	—	2	2	—	—	—	1	22	—	1	—
8	» нишки	—	—	—	—	—	—	—	1	15	—	—	—
9	» пиротски	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—
10	» подрински	—	—	—	—	1	—	1	—	27	—	1	—
11	» пожаревачки	3	—	—	1	3	—	—	3	36	—	3	—
12	» руднички	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	2	—
13	» смедеревски	3	—	—	1	1	—	—	4	15	—	1	—
14	» тимочки	3	—	—	—	—	—	—	2	22	—	1	—
15	» топлички	4	—	2	3	—	—	—	1	11	—	—	—
16	» ужички	1	—	—	1	—	—	—	—	9	1	—	—
17	» чачански	—	—	—	1	—	—	—	1	6	—	—	—
18	Управа града Београда	—	—	—	1	—	—	—	—	8	1	1	—
	Свега:	28	2	5	19	9	—	1	25	255	5	16	—

¹⁾ Сам парни млин г. Косте Данчевића, народног посланика из Прокупља, проценен је 140.000 динара

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 25. марта 1905. год. Бр. 451.

СТРУЧНИ ДЕО

МЛЕКО У ЖЕНСКИМ ДОЈКАМА

као знак трудноће и екорашњег порођаја

Трудноћа и порођај долазе често као спорна питања пред суд. Махом су то случајеви кривичне природе — н. пр. последице силовања, отмица, затајивање трудноће и порођаја, побацивање, излагање и убиство новорођене деце и т. д. — а има их и таквих, који се расправљају пред грађанским судовима као грађански или брачни спорови — н. пр. подметање туђег детета, симулисање трудноће, лажни порођаји, бракоразводне парнице због прељубе и т. д. У свима тим

случајевима расправљају се та питања већином на основу мишљења судско-медицинског вештака. Лекарски преглед¹⁾ сумњиве особе има да објасни и мишљењем утврди, постоји ли доиста код те особе трудноћа — односно: је ли доиста скоро родила?

Знакова, по којима би судско-медицински вештак могао то питање расправљати и решити, има много и разне вредности, а међу њима спомиње се увек — нарочито при сумњивом порођају — и млеко у дојкама жениним. Гдекада је баш тај знак најјасније изражен, или је он једини, о коме у опште може бити речи. С тога је сасвим природно, ако се запитамо, је ли тај знак поуздан, и кад и у колико се ми

¹⁾ Код нас је законом дозвољено (§. 66. кр. пост.), да се за такве прегледе изузетно узимају и бабице, али је та пракса опасна.

на њега можемо ослонити? Та питања интересују не само лекара, него и правника — било као иследника и судију, било као тужиоца или браниоца.

Женске дојке нису органи за себе, него су саставни делови женског полног органа, и развијају се и функционишу упоредо с њиме. По свом анатомском саставу оне представљају две повеће жлезде, којима је физиолошка задаћа, да за неко извесно, по развићу и радњи женског полног органа тачно одређено време — по правилу одмах за десетак месеца после порођаја — луче млеко, које би новорођеном детету служило као најзгоднија прва храна. С тога су оне у недораслих девојчица — као и код мушкараца — сасвим неразвијене, управо само „назначене“, и почну се тек онда развијати, кад женскиња дође у године полног сазревања. Другим речима: — развиће и функционисање женских дојака иде упоредо са развићем и функционисањем целокупног женског полног органа — а нарочито јајника. И дојке „напуне“, чим јајници почну функционисати, т. ј. сваког месеца женска јајца издвајати („овулирати“), а то, од прилике, пада у исто доба, кад шипарица почне своје месечно прање добијати (менструирати). Према томе су онда *чуне, развијене дојке, донекле, доста добар знак полне зрелости женине.*

Али и ако су женске дојке у том добу за своју задаћу већ спремне, оне ту задаћу ипак још не врше: — још не функционишу; још млеко не справљају и не луче. Тек кад женска зачне; тек кад се зачети плод у њеним полним органима почне развијати, и дојке приме свој посао: и оне полако „прораде“ како ће касније тај плод хранити — дакле исто оно чинити, што је до порођаја женина утроба вршила. Већ од другог и трећег месеца трудноће почну се постепено пуњити и једрати, па што ближе порођају, њихова радња постаје све интензивнија. Око шестог или седмог месеца већ нагло набујају, а брадавице и колуту око њих добију мало изражитију, загаситију боју, и мало храпавију површину. У том добу трудноће јавља се већ почешће и млеко у њима, али махом још тако оскудно, да га тек притиском можемо испедити, и то само по коју кап и још у облику суруткасте, житке течности. На лешинама трудних женскиња може се та појава много раније констатовати: — проф. Хофман (v. Hoffmann²) је тај знак налазио на лешинама већ другог и трећег месеца трудноће. С тога се те промене на женским дојкама већ од давнашњих времена узимају као *знак, по коме се цени, је ли жена трудна или не.* Тај знак, истина, није сасвим поуздан — на њега самог се не можемо ослонити — али нам ипак може послужити као допуна и потврда оним другим знацима трудноће.

Чим жена роди, настаје за њу материнска дужност и физиолошка потреба, да неколико месеца своје дете сама доји. У то доба су јој дојке, махом, тај посао већ започеле, и само га сад појачају, да се што брже млеком напуне („набригају“). С тога је обична појава, да је млека одмах после порођаја врло мало, и да тек после неколико (12—20) сахата навре, али има случајева, где породиња на млеко у дојкама мора по 2—3 дана (и више) чекати. Брже и бујније наиће нарочито оним женама, које одмах после порођаја почну дојити, или то бар често и савесно покушавају, све ако им у први мах и не пође за руком. Правило је, дакле, да се у *дојкама жена, које су родиле, кратко време иза порођаја може наћи млека.* То правило тако је опште, да се *млеко у дојкама узима као знак, по коме се суди, је ли женскиња доиста родила или не.*

²) E. v. Hoffmann: — Lehrbuch der gerichtlichen Medicin; Wien; 1895. S. 185.

Па ипак и то опште правило има својих изузетака. И тај знак није баш тако поуздан, да би се у сваком случају на њега могли ослонити — а ево како и за што.

Већ лекарима Старога Века беше познато, да женине дојке могу изузетно „прорадити“ или млеко лучити — баш и онда, кад жена није трудна, или кад није родила. Тако је н. пр. већ Аристотело посматрао неколико случајева, где се је у дојкама временских жена, па баш и правих старица, које су већ давно биле изгубиле своје месечно прање, а још раније престале рађати, налазило толико млека, да су могле децу дојити. После њега било је и других посматрача Старога Века, који су таке исте или сличне случајеве описали.

Ту исту необичну појаву потврђују и лекари Средњег и Новог Века. Има баш скорашњих, тачно посматраних случајева, који то исто или нешто слично доказују. Има н. пр. жена, које једном роде и своје дете саме доје, па после тог порођаја годинама млека у дојкама имају, и ако су са дојењем давно престале. Бива и тога, да жена после порођаја и дојења никако и не „пресуши“, него целог свог века млеко у дојкама лучи, ма после тога никад и не затруднела. Неколико таквих случајева публиковао је још г. 1884. француски лекар Маскарел (Mascarel³). И ако су таки случајеви доста ретки, ипак их не смемо губити из вида, кадгод би било судскога спора о трудноћи и порођају, и кадгод би се тај спор имао решити једино констатовањем млека у жениним дојкама.

Шта је узрок таким аномалијама у радњи женских дојака, не би се могло ласно у кратко рећи. Обична је појава, да се случајеви те врсте јављају као последица које болести, а нарочито код оних жена, које болују од материце, јајника и суседних делова женине утробе. Каква нарастлица у материци или у другим деловима женског полног органа; запаљење тих делова и њихових суседних области; шта више, и запаљење трбушне махрамице, могу да изазову акцију у женским дојкама и лучење млека. Тако н. пр. наводи Сексингер (Saxinger), да је посматрао овакав случај. У женску болницу пријави се нека болесница од 31 год. ради неке нарастлице у материци. При прегледу нашли су лекари, да су брадавице и колутуви на дојкама те жене сасвим угасите боје (као што је то обично код трудних жена и породиља), и да се на притисак из њених дојака излива млеко. Чим се дојке испразне, навре у њих после неког времена понова млеко као у праве дојиље. По исказу опазила је болесница те необичне појаве на дојкама пре 1¼ године, а за оток у материци вели, да постоји већ 4 године. Никад није рађала; — шта више, никад није ни трудна била.

Још је чудноватије, да сличне појаве налазимо и код сасвим невиних девојака, и то, махом, или као последицу каквих промена и болести у области полних органа и њиховог непосредног суседства, или као непосредно дејство механичког дражења самих дојака. Тако се н. пр. у стручној литератури спомиње читав низ случајева, где су и младе девојчице добијале млека у дојкама — махом баш у оно доба, кад би им се њихово месечно прање пореметило или сасвим утајало (Legrand du Saulle).⁴ Проф. Хофман наводи, да је на лешинама невиних, нетакнутих девојака, које су баш за време месечног прања умрле, притиском могао из дојака истиснути неколико капи неке суруткасте течности, дакле неку врсту млека. У једном случају констатовао је он у дојкама једне

³) Mascarel: „Une femme mariée peut-elle avoir pendant plusieurs années du lait dans les deux seins sans avoir jamais été en état de gestation?“ — Ann. d' Hygiène etc. 1884., t. XI.

⁴) Legrand du Saulle: Traité de Médecine légale. — Paris; 1886. pag. 276

лешине баш знатне количине млека. Тицало се неке младе, нетакнуте, али душевно оболеле девојке⁵⁾. — Белок (Belloc)⁶⁾ износи овај још много чудноватији случај. Нека млада служавка, дадиља једном малом детету, незнајући како да се друкче помогне, покуша да га забави и ућутка тиме, што му је своје дојке у уста ућуткавала. Не потраје дуго, а њене дојке почну једрати и толико се млеком набризгавати, да је могла свог штићеника дојити. — Буделок (Boudeloque) наводи сличан, али још чудноватији случај. 16. октобра 1783. год. представљена је француској Хируршкој Академији девојчица од својих 8 година, која је — угледајући се на своју матер — давала свом плачљивом малом брату сису у уста, да га на тај начин умири. После кратког времена појави се у њеним дојкама толико млека, да га је могла читав месец дана дојити. — Готово исти така случај наводи и Маскарел. Тиче се једне младе девојке од својих 16 или 17 година, чија је мати скоро родила мушко дете. Мати је с почетка дојила новорођенче, али оболела, па с дојењем мораде престати, јер јој је млека нестало. Међутим је ћерци правило радост, да, по примеру своје мајке, свом малом брату »даде сисе,« не би ли га на тај начин ућуткала, кад је плакао. Али мало по мало, па се у њеним дојкама поче лучити толико млека, да је своме брату постала баш права дојиља. — Исте такве или бар сличне случајеве спомињу и други писци и стручни посматрачи. а нарочито Мира (Murat), Фурније (Fournier) и Монтегр (Montègre).

Али најчудноватији пример те врсте публиковао је Кенеди (Kennedy⁷⁾). Једна жена, која није никад рађала, која шта више, никад није ни трудна била, имала је целог свог века толико млека у дојкама, да је од своје 25. па све до 72. године живота без престанка могла дојити. Исте или бар сличне појаве виђамо још чешће код животиња сисара. Тако се н. пр. зна да кучки набризгају сисе млеком сваке године од прилике у исто доба — све ако и не остане суштена, па се те године никако и не оштени. Код кравџ музара је врло честа, тако рећи, обична појава, да готово никад и не пресушују, него увек млека дају, и ако се не теле. И код других сисара има таквих и сличних појава.

И ако су већ и ти појави у функционисању женских дојака необични и веома чудновати, ипак их у томе премашају слични примери код мушкараца. Познато је н. пр., да и мушкарци могу у својим дојкама млеко лучити, а нема сумње, да мушке дојке не могу имати ту задаћу, да децу доје. Чудновата је већ та појава, да мушкарац у опште има ма и најмањег трага тога органа,⁸⁾ кад већ нема употребе за њега, а још је чудноватије, да тај орган у неким извесним приликама и код мушкараца функционише. Шта више, могло би се рећи, да најдрале, пуне, млеком набризгале мушке дојке нису баш тако велика реткост. Тако се н. пр. зна, да дојке новорођена детета — ма било и мушко — врло често одмах првих дана набрекну и наједрају. Ако их у том стању са њихове основе па према брадавицама мало јаче притиснемо, видећемо, да пуштају, кад више кад мање, неке суруткасте течности сличне млеку. Исто тако није бац ни то редак случај, да одраслим дечама »дораслићима,« »шипарцима« у добу кад почну глас мењати, а и иначе момачки начин и изглед добијати, за неко

време дојке толико порасту и наједрају, да се махом од тога уплаше, па по гдекада и на болест помишљају. Тако набризгале дојке су тврде и осетљиве, а махом баш и толико вредне, да једва кошуљу на себи подносе. Стиснемо ли их у том стању међу два прста, потећи ће из њих нека беличаста а масна течност, слична млеку. Гдекада је лучење тога млека у мушким дојкама тако обилато, да само од себе из дојака извире »искри« и кошуљу кваси, а при притиску баш и у млазу бризне.⁹⁾ То потраје неко време — кад дуже кад мање, али обично десетак дана — па се онда сав тај процес изгуби и утаји, те дојке дођу опет на своју стару меру, да већ више не наједрају. По гдекада је тај процес тако нагао и буран, да се најдрале и набризгале дојке баш запале и разгноје — исто онако, као што то бива и код породиља, кад им нагло млеко навре. Ја се сећам два така случаја из некадашње моје лекарске праксе, где је тражена лекарска помоћ, а и проф. Бруардел (Brouardel) спомиње 5 таквих болесника, којима је морао запаљене дојке просецати, да из њих гној одије.

(свршиће се)

Д-р М. Јовановић — Батут.

КРИМИНАЛНА ПСИХОЛОГИЈА

II

Криминална Психологија је наука која се бави нарочитим проучавањем душевног живота и света и рада преступника. Злочин је дело, које има психолошку основу; оно је, у првом почетку лежало сакривено и можда несвесно у тамним одајама злочинчеве душе. Сам злочин је у првом тренутку неодређен осећај, за тим тек поступно постаје тамна представа и пролази читав процес док постане дело. Криминална Психологија износи систем психолошких принципа, према којима се развија душа и њен свет код злочинаца; а ти су принципи неопходно потребни судији, криминалисти и у опште правнику при његовом раду у практичној примени појединих закона.

Од свију знања, која су кривичном иследнику, судији, криминалисти, кратко рећи правнику неопходна — осим правничког знања, знања закона и параграфа — по свој прилици знање Психологије је најпотребније, и долази на прво место; јер помоћу те науке криминалиста најбоље и најсвестраније може да проучи и позна човека, који је објект његовог рада и посматрања, а који је дошао у сукоб са постојећим законима.

Наше психолошко знање је разноврсно, али је махом веома површно и несистематисано. То је познавање најобичнијих закона из науке о души. Постоји тако звана урођена психологија, на коју многи јако полажу. То је онај оштри, проницљиви поглед, поглед који продире у душу и сазнаје тајне и скривене осећаје и мисли. Тим се погледом могу тачно да умотре ствари у души и животу, које иначе врло лако превиђамо. Но моћи и умети, како се то каже, »читати у душу« не може свако. Погледом, што продире у душу, што чита мисли и појима из погледа и покрета, обдарен је веома незнатан број људи, и они, нити су икада Психологију нарочито изучавали, нити знају њене законе. Нешто урођене психологије и упознавања душевног живота имају многи људи; али је по све незнатан број оних, који је имају у толикој мери, у којој је она потребна нарочито једном криминалисти. — С друге стране Психологија, која се учи по појединим вишим и струч-

⁵⁾ Hoffmann; — Jbid. Seite 185. и 205.

⁶⁾ Belloc: Médecine légale; pag. 70.

⁷⁾ Med. chirurg. Rewtew; Vol. XXI. pag. 202.

⁸⁾ Још је теже објаснити појаву, да мушкарац има два реда дојака, као што се то виђа код кучке или крмаче. Таког мушкараца описује и у фотографској репродукцији износи Вајганд (W. Weygandt: »Atlas und Grundriss d. Psychiatrie.« S. 33.)

⁹⁾ Та је појава позната и у нашем народу. Жене у тим приликама веле: »Сисају га вештице.«

ним школама није довољна за правника и криминалисту, јер од ње врло мало остаје за практичне потребе и задатке у животу и раду; те, према томе, ово и овако знање Психологије није потпуно и не може да послужи криминалисти при његовим често врло тешким и компликованим пословима.

Нарочита врста психологије, која је за правнике, јесте судска психологија. Ова је наука веома разрађена и систематисана код културних народа на Западу. Код нас је она тако рећи још у новоју, ма да се важност њена сваки дан све више увиђа.

Ваља само бацити један легитимичан и површан поглед на историјски развитаК Криминалне Психологије, па да се види, са колико се збиље и огромнога труда на овој науци радило у другом свету. Прве основе за стварање Криминалне Психологије као науке дала је Судска Психологија. Прва се развила из друге. У првој половини прошлога столећа немачки филозоф Фолкмар положио је научне основе Судској Психологији. Његово дело је систематисано као уџбеник за правнике и криминалисте. Доцније су, на основу принципа, које је он утврдио, Медгер и Платнер, предузели да истакну потребу и изнесу значај Криминалне Психологије. Психолошки посматран злочинац има са свим другачи свет осећаја и мисли и представа, него што то имају други људи. Значи, дакле, да су друкчији и закони психолошкога делања у њима. Студије ова два научника дале су јакога подстрека криминалистици и оне су положили основ новој науци — Криминалној Психологији.

За овим се ниже читава поворба имена најпознатијих научника и криминалиста, који су на овом предмету са предањем радили.

Ми се на овом месту не можемо задржавати на историском излагању развића Криминалне Психологије; морамо се ограничити само на то, да поменемо неколике виђене представнике, познате научнике, чија дела још и данас имају вредности за Криминалистику. На првом месту јесте Hoffbauer, чије је најзначајније дело „Психологија у примени на Право“ и износи прве основе Криминалне Психологије. Затим иду Heinroth: „Основи Криминалне Психологије“ (1833); Friedrich: „Систем Судске Психологије“ (1832), Wilbradt: „Судска Психологија“ (1852); Kraft Ebing: „Уџбеник Судске Психопатологије“ (1892); Maudsley: „Психологија и Патологија душе“; Lombroso: „Човек злочинац“ (1894); Näcke: „О криминалној Психологији“; Kurella: „Природна историја злочинца“ (1893); Bleuler: „Рођени злочинац“ (1896); Dellemagne: „Криминална Психологија“ (1896) и др. На овом месту могу се, ради потпуности, поменути још и Ellis, талијански криминалиста Marro, Koch, Maschka, Gneist List и други.

Дуго времена сматрана је судска Психологија као чисто филозофски предмет. Доцније је она прешла са свим у област Психијатрије и постала је чисто медицинска дисциплина. Данас се Криминална Психологија, користећи се с једне стране медицином а с друге философијом, диже на степен самосталне науке и постаје неопходна за сав правнички свет, а нарочито за криминалисте. Данашња Криминална Психологија, како су је обрадили Краус, Крафт Ебинг, Модслеј, Холцендорф и Ломброзо, постала је предмет и део Криминалне Антропологије и важи као наука о мотивима злочина или — према Листу — као изучавање о физиолошком основу злочинчеве душе.

Криминална Психологија долази највише у примену при изучавању самога злочина и она није проста Психопатологија самога злочинца, него је у исто време природна историја злочинчеве душе и његових душевних моћи и способности.

Преступ је појава која се даје, а и може објективно посматрати. За све нас постоји злочин, онако како га посматрамо и у колико га посматрамо, онако, како нам се он открива и приказује, према средствима која допушта и даје кривични поступак. Сва та средства почивају на чулном опажању и на расуђивању, на опажањима судије и његових помоћних органа, на сведоцима, кривцима и сакривцима. Нема сумње да сва та опажања, што се чине, треба и да се одоствовере. За ту сврху најповољнија је а и најпогоднија је практична, примењена Психологија, која се бави анализом и проучавањем свију душевних момената што долазе у питање при утврђењу, закључивању и пресуђивању о једном преступу или злочину. Не само злочин ваља посматрати, него и злочинца, као и његов душевни свет. Међу тим врло много труда и напора треба па да се може научно утврдити како људи виде ствари, како мисле и расуђују. А у злочинцу то проучити и створити законе несравњиво је теже. Ми на првом месту морамо да знамо како ми сами посматрамо ствари, како примамо опажања и представе; морамо, поред тога, још знати како та опажања другима долазе, како их они примају; а у првом реду како опажају, како мисле, расуђују и закључују сведоци и они, који су предмет посматрања. Ми морамо да знамо како преступници осећају, како умују и размишљају, како расуђују и одлучују; каким су обманама и заблудама подложни; како се сећају, како памте, како душевно живе, а морају се умотрити и какве се разлике јављају у односу према добу старости, према полу, према образованости, природи и култури.

За изучавање душевног живота злочинаца и преступника мора се употребити метода, која лежи у основи сваког психолошког проматрања.

Три су сфере у којима се има кретати психолошко изучавање душевног живота преступника.

1. Створити и утврдити преглед свих појава душевног живота.

2. Наћи у душевном животу и раду узајамне односе и каузалне везе и

3. Утврдити принципе и законе, по којима се у преступнику развијају душевне моћи и способности.

Оно, што је психолошка наука већ дала и утврдила као закон, може да послужи као основни материјал, са којим има да рачуна и Криминална Психологија. Један је исти извор за сва људска дела, за добра и зла; али није и пут, којим се она развијају. Криминалиста има да проучи суштину душе преступникове и све форме њенога делања. То значи, да закони опште Психологије морају се нарочито примењивати при изучавању преступника. Криминалиста има да изнађе ту разлику у развићу и делатности душевних моћи код злочинца. Криминалиста има да нађе и васпостави заједницу и узајамни узрочни однос свију психичких поступака код злочинаца и да на тај начин изнесе норме и законе по којима се развијају осећаји и све остале психичке радње у свету злочинаца и преступника.

При изучавању злочина и злочинаца, као и при изучавању свих душевних радњи, што извиру у преступничковој души, криминалиста се не може придржавати никаквога, у философији утврђенога правца или школе. Наслањајући се на ма коју школу или правац, он би лако могао изводити погрешне закључке. Што већи број факата и чињеница, што детаљнија и свестранија посматрања дају довољно грађе за стварање принципа и закона Криминалне Психологије.

Треба бити на чисто с тим да је ово поље рада: посматрање душе и свију њених нијанса, посматрање свију психичких агенаса и чињеница, душевног живота и рада код пре-

ступника и ако веома велико и пространо, ипак необрађено и непроучено. Прибирање и поређење факата иде врло тешко. А у нас се на томе пољу тек у последње време почело озбиљније мислити. Духовити Ваџтс, на конгресу за криминалистику и антропологију, који је држан у Брислу, казао је да је карактеристична црта и особина савременог кривичног права и криминалистике у томе, што захтева непосредно проматрање и поређење чињеница и факата из живота; што захтева не само проучавање преступа, него и преступника, а то у самој ствари јесте алфа и омега, прва и последња дужност криминалисте. Појаве чулног света, јесу прве чињенице, са којима ваља рачунати, од којих ваља полазити у посматрању свих психичких процеса; потребно је, дакле, на њих и обратити прво пажњу. Из ових основних психичких процеса поступно се даље развијају сложеније и компликованије душевне радње. У расуђивању и закључивању о тим елементарним психичким радњама треба тражити основе заједнице душевног живота код преступника. Криминална Психологија проучававајући све те појаве подводи их под извесне законе и налази им узрочну везу и заједницу. Нигде, ни у којој сфери људског рада и поступања не треба више полагати на ту узрочну везу и међусобну узајмност, на ту каузалност између осећаја, расуђивања, мишљења и делања, као што је треба тражити у поступцима оних људи, што долазе у опреку са постојећим земаљским законима и тиме постају опасни по државу и друштвену заједницу.

Мора се признати да се, нарочито код нас, до скоро, веома мала, готово никаква пажња није поклањала нарочитој психолошкој студији и проучавању душевног живота и света преступника. Злочин је један објективан појав и он показује да творац његов има у својој психи свој свет осећаја, представа и мисли, које ваља проучити. Криминална Психологија има да изнесе законе тога душевног света, у чијим дубинама леже извори и притајене клице преступа и злочина.

М. Павловић

ИСТОРИЈСКИ РАЗВИТАК ПОЛИЦИЈСКИХ ВЛАСТИ У СРБИЈИ

(1793 — 1869)

III.

Полиција у Србији од 1804. — 1869. год.

(НАСТАВАК)

7

Противно дипломама осталих државних службеника и старешина овог доба, у овој дипломи нема никаквих података о о дужностима попечитеља полиције, нити се ови подаци налазе у осталим писаним документима овог времена. Из диплома, које су војводама издавате после новог државног уређења, види се само толико, да је попечитељ полиције био надлежан за „*внутрена дела*“, али нигде није прецизирано, па ни изближе означено, која су се дела имала сматрати као „*внутрена*.“ Спора нема, да се попечитељ полиције, на првом месту, имао старати о *реду и сигурности* у земљи, за доказ чега служе његове писмене наредбе војводама и осталим старешинама,¹⁾ али је тако исто неоспорно да је он издавао и наредбе о купљењу порезе и о војној спреми, као год што је и попечитељ војни наређивао да се гоне „*ребелијаши*“ и томе подобно. Изгледа, према овоме, да делокруг рада појединих попечитеља, па и попечитеља полиције, није био тачно одређен, већ да се губио у општој надлежности *Правитељствујућег Савјета* за све ствари у земљи.

¹⁾ Голубица св. V. и VI.

Док су дужности попечитеља биле овако неодређене, докле је сама Скупштина одредила у главном дужности судова и нахијских и кнежинских старешина. Први су имали да воде надзор о правилном прикупљању државних прихода, за тим да разматрају и расправљају грађанске спорове, и најзад да *ислеђују и иресуђују кривична дела*. Дужности других, који су на овој скупштини названи *војводама*, састојале су се у прикупљању порезе и осталих прихода, набавци хране за војску и старању о уредном одржавању војног материјала, управљању војним и грађанским пословима, за тим о одржавању пошта, сеоских кошева, постављању сеоских кметова и извршивању свега онога што би Вожд и Совјет наредили.²⁾

Суштина новог државног уређења изложена је у дипломама које су одмах по скупштини разаслате нахијским и кнежинским старешинама, и чије су садржине у главном једнаке. Таква једна диплома, која је издата шабачком војводи Луки Лазаревићу, гласи:

„*Србском војводи Г. Луки Лазаревићу.*

Труди ваши за отечество поднети, и истинаја храброст ваша против непријатеља на разним местима показанаја, обратилае наше внимание на вас и в знак вашег отличја, и вознагражденија потврђавамо имено вас војводом и комедантом Шабачким, и кнежине ваше от ниже именовати села следујућим образом:

1. Вам власт даемо с кнежинам вашим управљати, и с оним полно заповедати, что вам се предпише, а общество, кое ће бити под вашом властију, неугњетавати.

2. Ви да будете полни исполнитељ вољи правитељствујушча совјета народнја, и вољи моеи.

3. У делама военим от сад у будушче заповести, наставленија, и потребованија примаћете из правитељствујушча совјета от Г. Попечитеља военог Младена Миловановића, у таквим што вам потребно буде от њега иштите.

4. У делам внутреним¹⁾ ваши кнежина што год бива, и треба да јављате у Правитељствујушчи Совјет Г. Попечитељу внутрених дела Јакову Ненадовичу, от коега у таквим примаћете наставленија.

5. В прочем кромје нашеи под никога власт неподпадате, касателно кнежине Шабачке; следуе вам знати у будушче кому се имате покоравати.

6. У време воевања под коега командујушчаго в послушаније и покорност вам предпише се бити, свјатејше да заповести онаго исполъавате; ибо сваки такови командујушчи биће от нас изабран и наименован. Уверени ми, да ви с вашом признаностију, коју вам указујемо, бићете задовољни — усугубите труде ваше, у делам касајушчимсја благополучија народа и за показати себе достоиним у будушче сего уваженија.

У Београду Јануарија 18. 1811.

утврђено при народњем собранију

верховни Србског народа вожд

(М. П.) Георгиј Петровиц.

(М. П.) Правитељствујушчи Совјет народни.“

Одмах за овим изређана су поименце села која долазе „под команду Луке Лазаревића“ (њих 53 на броју), а даље су додата ова упутства:

„С тимѣш селима командирати, и рачуне ода свашта давати, а у согласију с Чупићем и Јанком Поцерпом бити, свакад ће вам једне заповести долазити, а понаособ како за воину, тако и за проче.

²⁾ Финансије и установе обновљене Србије, стр. 87.

www.unilib.rs у договору с кметовима от ваше нахије да оградите 3 мензулане одну у Шабцу, другу у Свилеуви, трећу у Мачви. За те три мензулане от нахије да узмете у сваку мензулану по 4 коња, а уз те коње по три мензулције; исте коње и мензулције рана и плата от нахије, да у еданпут уредите што ће им за годину требати како за право ви с кметовима наћете.

Магистратце с писаром оправите амо у Београд к Совјету, гди ће они примити поученије и наставленије како ће поступати и пресуђивати.

Ви воивоа да уредите у сваком селу кнеза Сеоског, кои ће са селом оградити кошеве, и амбаре за десетке, и вам рачуне давати, и да се немешате у свешченическии духовни чин, коим имаде Митрополит да суди.

А свајшченици, и калугери да се у мирски, и военна немешају.

Ви пак гди кои на суд позовете, да одма онде отидете, а за млаће што кои гди учини зло, нохара или што буде да га имате предавати Суду у Магистрат. Кое му Магистрат пресудити неможе ониће онакове слати у Совјет.

А особито за свашта да јављате како мени тако и Совјету за зло, и за добро. Завист и противност међу вама да небуде; а кои би се један другом противијо, да ће морати на ответ доћи, и за свашто од совјета наставленије да иштете, и да познаете да је он верховна власт.

Заклетве оне у Собору кое су биле, кои преступити оће бити лишен старештва, а што се кому определи да са оним буде задовољан. У овом вам пункту описуемо потребне ствари, и наставленије от кога ћете шта тражити, то ест от совјета, кои су сад членови, раздељени поособ у делима.

1. Господар Младен Милованович Попечитељ воених дела што за војску потребује, цебане, олова, барута, ђунлета, вишека, тонова и проче воение муниције от онога да тражите.

2. Господар Миленко Стойкович Попечитељ Иностраних дела, то ест ако би какови човек из друге земље прешао к нама, и што тражио, таки такова човека да пошљете к њему.

3. Господин Доситеи Обрадович Попечитељ Просвешченија народња, он ће знати просвешченија издавати, и ако у нахији учитељи требају, от њега иштите.

4. Господар Јаков Ненадович Попечитељ *внутрених дела*; от њега *ћете просити внутрена дела*, онће вам наставленија давати.

5. Господар Петар Теодорович он ест велики Судија вилаетскии, кое ћете за таково от њега наставленије искати, кои скриви како ће га каштиговати.

6. Господар кнез Сима Марковић попечитељ кассе народње, от њега наставленије тражите, будући да ће се сви приходи обрнути у народну кассу, и отандеће се искати потребна, за топције плата, и прочаја за содржање.

Ови преименовати 6 членова Совјета би ће сви у едном согласију, друго от нахије да пошљете 10 топција, и 5 добошара.

Сваки от свое кнежине главе да препишете право, и како препишете таки нама на знање да дате.

От муниције свака три месеца рачун у Совјет шаљите, колико сте примили, поарчили, и шта јошт имате.

Ни у овој дипломи, као што се види, нема никаквих прецизнијих одредаба о полицијској власти и њеним органима, а надлежност воивоа за сва *внутрена дела* веома је неодређена и растегљива.

* * *

Поред диплома, које су издавате воивоама, и већ поменутог *Протокола шабачког магистрата*, као обилан извор за правосуђе овог времена, како грађанско тако и кривично,

служи и Карађорђевић *Деловодни Протокол од 1812. маја 21. до 1813. августа 5.*, који је издат у Гласнику Друштва Србске Словесности за 1848 (св. 1.)

Захваљујући искључиво овом протоколу, који има превагу над оним шабачког магистрата својим општим карактером, ми смо данас у могућности да са позитивношћу судимо о многим и многим странама нашег правосуђа из доба када није било писаних закона, и када се судило и пресуђивало по здравој памети судија. Поред овога, у њему — овом протоколу — има доста података о државном уређењу, народном животу и обичајима у доба његовог постанка. Он броји свега 541 нумера (од 598 — 1139), од којих се добра половина односи на кривично правосуђе. Међу казнама овог доба у овом протоколу налазимо:

1. **Смртне**, које су се досуђивале за *хајдуковање, убиство, оцеубиство, побуну, шипунажу и опасне крађе*, као што се види из изложених нумера:

а. *За хајдуковање:*

»№ 1486. 21. маја. (1813). Писато воивоама Крушевачким, Милошу Сарановцу, Анти Симоновичу и капетану Ђорђу Симићу, како смо разумели из њивовога писма за два аидука, кои су из Турске к њима дошли, и препоручено им, како приме наше писмо и разумеду, да их одма оба обесе пред народом без сваког даљег одговора, и да јаве после Турцима, да су их по нашој заповести обесили, и у напредак да ћеду све тако зле људе ватати и вешати. — С овим писмом послата и сентенција истим аидуцима Вучи и његову другару; и препоручено им да упараде њихову војску и тако пред војском и пред народом да прочитају сентенцију, да разумеду зашто се ови двојица вешају, и да узму себи за пример, да они онакови зли и неваљали људи непастану.«

»№ 1508. 28. мај. (1813). Писато воеводи Ђвремју Јаковљевићу Ненадовичу, како смо разумели за аидуке, *Петка и Груицу* што нам пише, на кое препоручено му, да их извеша и послата му сентенција, да прочита пред народом, зашто се кашчигују, и да учини наредбу, да пошље момке свое пред оне Турке, да их побију, који ћеду доћи по уговору ови хорсуза у планине, да приме од њи коње; и све друго што смо му писали, точно да соверши.«

б. *За убиство:*

»№ 1248. 24. марта. (1813). Дата сентенција *Сави Гавриловићу* из Иванче, кои е убио *Недељка* воденчара из истога села Иванче, по којој сентенцији да прими равну кашчигу и овај Саво на оном истом месту, то ест *да буде обешен.*«

»№ 1336. 17. априла. (1813). Писато Г. Вуци, да умори *Вучу Бугарина* из велике Плана оном истом *смртију* као што је он убио *фор - Ефту* из истога села, нахије смедеревске, и послата му сентенција да очита пред народом, зашта се овај Вуча кашчигује.«

в. *За оцеубиство:*

»№ 1523. 31. маја. (1813). Писато воивоама Николи Карамарковичу, да увати Саву ја жива, ја ли мертвом главу да пошље, кои е убио свога оца у нахији Рудничкој.«

г. *За побуну:*

»№ 842. 10. јулија. (1812). Писато Совјету за *Симу* из Страгара, кои е погинуо, и за какви узрок, што е побунио војску, те ние на заповест дошла у октобру месецу, кад смо на Дрину пошли. Пре 3 године био е у аидуци, то му е било опрощено, па кад (је) такве речи говорио и побунио народ, зато е погинуо. Његов отац и браћа терајући пизму убију каплара, кои (ји је) у војску терао. Зато послато у Совјет за присуствие њино сентенцију да пошљу, на оном месту, де су каплара убили, да се и они отмасте.«

»№ 1441. 12. мај. (1813). Писато воиводи Милићу Дринчићу, да се и он постара бунташе, кои су из апса побегли, Павла Цукића и Молера побити, главе да им к нама пошље, и ако би се у његовој кнежини јавили, пак би живи изашли, он ће својом главом за њи платити, и тако сву наредбу да учини, као што му је и писато.“

д. За шијунажу:

»№ 1598. 17. јулија. (1813). Писато Г. Или Барјактаровићу, да обеси онога шијуна и да га за коешта испита, и за оне кнезове да покаже, кои су се предавали Турком у Ћуприи 1808 года; и да ради да би поватао и она два шијуна, и укрепити шанце и проче са Господаром Младеном; и да народ и стоку уклони с пута.“

»№ 1706. 24. јулија. (1813). Писато воеводи Јови Поречком за старца кога је ухватио на планини са Турским књигама шијунаги и људе и збегове предавати, да га обеси или сажесе пред народом, да с' народ угледи, и препоручено му да се добро од свију страна од Турака чува.“

ђ. За опасне крађе:

»№ 658. 7. јунија. (1812). Писато Господару Вуици Вулићевићу за Богдана из Крњева, који је харао и разбијао стасине, да га на муке удари док све искаже шта је зла починио, и кои је јоште ш њиме, и кад све искаже, да отправи у Совјет са описаним делом шта је починио, и Совјет како му пресуди каштигу, опет да га врати натраг, на оном месту да се каштигује, де (је) кое зло учинио.

»№ 1049. 26. јануарија. (1813). Писато воиводи Вуици Вулићевићу, да задржи и даље у апсу Богдана из Крњева, кои је похарао жену Стану, сестру воиводе Станоја Главаша, и када му дође од великог Суда сентенција, да обеси именованог Богдана у Паланци, и у свему да изврши како сентенција показује“.

»№ 640. 2. јунија. (1812). Писато Проти Ваљевском, да пошље Васу Буљубашу са описаним делом у Совјет; Турчина, који је жив уваћен кои је у крају пошао, да обесе на сред пута, од куда излазе да краду и то близу Турака“.

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић

ДА ЛИ ЈЕ САМОУБИСТВО ВОЛЕСТ ИЛИ ЗЛОЧИН?

Ћриминално—психолошка студија

Јавно мишљење прекоревало самоубицу, црква му ускраћује „часну“ сахрану. Често је ударано гласом на то, да се чини тешка неправда људима који одузимају сами себи живот, али је увек само на томе и остајало.

Већ пре педесет и неколико година говорено је о томе у једном енглеском часопису (Journ. of psych. med. — Jan. 1850). Писац се жалио на то, што и сами образовани и увиђавни људи нису убеђени у то, да је са самоубиством увек у вези телесно или душевно поремећење. Приврженост душевном или метафизичком схватању, вели даље писац, доводи човека до неверења према лекару и његовој помоћи, и несрећник, који се бори са мислима о самоубиству, отрчаће или свештенику или ће узети Свето Писмо, и на оба ће места доћи до уверења, да је лекарска помоћ немогућа и да је једини излаз и спас у смрти. За то је неопходно потребно, да се тачном истрагом открије нешто болеснога код човека који се бави мислима о самоубиству. Успели се да се код њега пробуди и потхрани уверење о томе, да су његове мисли и осећања само производ телеснога поремећења, онда би се могло рачунати и на могуће отклањање њихово. Задобити поверење белесниково,

то је главни задатак околине и лекара, да га паметним разлозима или буђењем страха одврате од његове одлуке.

Ако код лекара, при оваким околностима, буде још одлучности и чврстине, често ће му поћи за руком да болесни ток мисли одврати на другу страну и у другом правцу.

Пре но што се код човека појавила болесна наклоност ка самоубиству, његов се дух по правилу пробави прво код идеје о уништењу самога себе. Међутим се, изгледа, импулс брзо јавља, али обично се бољим испитивањем може утврдити, да се живот представља самоубичевих већ од дуже времена бави планом о извођењу дела.

Није тешко појмити, колико је жестока борба, у којој се налази дух, када се појави мисао о самоубиству и када тежи да надјача инстинкт, инстинкт самоодржања. Борба супротних осећања траје често месецима, па и годинама; за то време човечја нарав трпи тешке душевне депресије пре извршења дела, као н. пр. оскудицу размишљања, раздражљивост, наклоност ка свађи и инату, запуштеност радње и појединих делова дужности у своме позиву.

Важно је питање о самоубиству нарочито за то, што је број самоубиства велики, и што из године у годину знатно расте. Нарочити значај мора му се придати услед јаког прираштаја у броју самоубиства код деце.

Тек у последњој деценији година придата је већа пажња самоубиству код деце, и утврђено је његово знатно рашћење. Скоро је констатовано, да у Европи самоубиства код деце испод 16 година има годишње просечно 1,15 на милион људи. Дошло се до важне чињенице, да је у Данској био највећи број самоубиства код дечака у годинама 1865.—71., на име 28,0. У Пруској, у годинама од 1869.—75. број самоубиства код дечака био је 10,5, а код девојчица 3,2.

У Пруској су у току 30 година самоубиства код деце овако расла:

1869.—73.	долазило је једно дечје самоубист.	на 666.022 становн.
1874.—78.	» » » » » »	636.873 »
1879.—83.	» » » » » »	435.982 »
1884.—88.	» » » » » »	494.810 »
1889.—93.	» » » » » »	424.935 »
1894.—98.	» » » » » »	497.815 »

За време од 1869.—1898. године у Пруској је самоубиством одузело себи живот 1708 деце старе испод 15 година, од које је на 4 дечка долазила 1 девојчица¹⁾.

Статистика наводи као узроке самоубиствима код деце душевно поремећење, слабоумље и наследност²⁾.

По рачуну Морселисовом у Пруској је било од 1869. до 1872. године самоубиства код деце испод петнаест година из ових узрока:

Из непознатих мотива	433,3	дечака	и	318,2	девојчица
» душевног обељења	116,7	»	»	45,4	»
» кајања, стида и гриже савести	300,0	»	»	40,1	»
» љутње и свађе	58,4	»	»	90,9	»
» засићености живота	25,4	»	»	—	»
» телесних болова	—	»	»	45,4	»
» страсти	41,7	»	»	—	»
» порока	8,3	»	»	—	»
» жалости	8,3	»	»	—	»
» туге	8,3	»	»	90,9	»

¹⁾ Ближе наћи у „Wie erziehen wir schwächliche, nervöse und erblich belastete Kinder? — Preis 2 Mark. Orania Verlag, Oranienburg.“

²⁾ Сравни, Dr. A. Bar: „Der Selbstmord in kindlichen Lebensalter“ Eine social-hygienische Studie. Leipzig 1901.

Треба само овде имати у виду, да највећи број ових самоубиства има за разлог кајање, стид и грижу савести, а да су она из „непознатих мотива“ остала ван сваких опажања и посматрања.

Али прираштај броја самоубиства није само код деце, већ и код одраслих. Тај прираштај нарочито је појачан у Прусској од 1873. године, и не стоји ни у каквом односу са прираштајем становника. У години 1873. било је 2754 самоубиства, док је у 1874. години било 2957, а у 1875. години 3044.

У Француској, Енглеској, Аустрији, Данској и Шведској примећен је исти прираштај, тако да се томе питању почела придавати највећа важност.

По Колбовој статистици самоубиства имају највише везе са бројем становништва у Саксонској, за тим у Данској, па Виртембергу, Швајцарској, Баденској, Француској, Прусској, Шведској, Баварској, Аустрији, Енглеској, Белгији и Италији.

Саксонска је од вајкада имала да покаже највећи број самоубиства. Саксонски саветник у Дрезди, Бјанкони, по рођењу из Болоње, који је живео за време седмогодишње војне у Саксонској, каже у својим писмима о Немачкој³⁾, да је за 13 година, колико је он био у Саксонској, било само два случаја убиства; али у Саксонској влада једно зло, које се никада није могло искоренити, на име *наклоност ка самоубиству*.

³⁾ Italienische Miscellen. II. Band. 1805.

Та наклоност задржала се у Саксонској и до данашњих дана, јер и из најновијих статистика може се видети, да у тој лепој земљи има највећи број самоубиства према другим државама у Европи⁴⁾.

Огроман је годишњи број самоубиства у стајаћим војскама. На 100.000 војника изврше у Холандији 13 самоубиства, у Русији 15, у Швајцарској 17, у Енглеској 22, у Италији 32, у Немачкој (без Баварске) 51, у Северној Америци 78, у Аустро-Угарској 99⁵⁾.

Нема спора да је у стајаћим војскама у највећу руку узрок самоубиствима злостављање војника, које заиста лако доведе младога човека до очајања и тера га смрти у наручја.

Па ипак треба бити веома предострожан код доношења суда о томе, јер стоји у истини и то, да међу тим младим људима у свима војскама има доста наследно болесних индивидуа, хистеричних и тешко неурастеничних болесника, чија је отпорна снага према штрапацама и тегобама у служби врло мала.

Пре но што бисмо прешли на узроке самоубиствима, морамо утврдити сам појам самоубиства и објаснити његову разноврсности.

(наставиће се)

Са немачкога Д. В. Вакић

⁴⁾ Victor Böhmerts Statistik, Jahrbuch für das Königreich Sachsen für 1894.

⁵⁾ Moriz Kende, Entartung des Menschengeschlechts. Buda-Pest. 1901.

О накнади за неправедно одлежани истражни притвор

Питање о неправедно одлежаном притвору предмет је пажње свију цивилизованих народа још од претпрошлог века. Дуго и дуго времена, њиме су се озбиљно занимали не само правници већ и политичари, а у год. 1776. Пруска је покушала да га и путем закона регулише. У једној одлуци кабинета од 15. јануара 1776. године, Фридрих Велики беше истакао принцип „да личностима, које би допале кривичне истраге, у случају потпуно доказане невиности, треба надокнадити не само трошкове и штету у имаовини већ дати и нарочиту накнаду за неправедно одлежани притвор“. На жалост, принцип овај није остварен, нити се позније пруско законодавство њиме занимало.

Неколико година после овог покушаја (год. 1781), Академија Наука у Шалону на Мајни расписала конкурсе за најбољи одговор на ово питање:

„Који је најпрактичнији и најбољи пут и начин да се невином грађанину, кога је друштво неправедно гонило и притварало преко органа јавне безбедности, да накнада, која му по самом природном праву припада, за неправедно одлежани притвор?“

Међу одговорима, који су овом питању следовали, била су и два мемоара: један од Брисо-а де Варвија, а други од Филипа де ла Мадлене, који су обухватили битне елементе за решење истакнутог проблема. Садржина ових мемоара може се и данас корисно употребити приликом расправе и решења питања о коме говоримо.

Ни Брисо ни Филип од Мадлене нису спорили властима право да притворе свако осумњичено лице, чије би притварање било корисно по резултат истраге, али су објашњавају у исто доба сматрали, као закон при-

родног права, да сваки онај, који је притворен без икакве своје кривице, има права на накнаду штете. Порицање овог права, по њиховом мишљењу, у противречности је са правом државе на притварање својих чланова.

У овом истом смислу изразио се год. 1788 и француски Дижорт у своме пројекту француског казниеног закона. Накнаду невином притвореним он не сматра друкчије до као дуг друштва, који је у тесној вези са хуманитетом.

Од овог доба наше питање није више скидано с дневног реда свију цивилизованих народа, али је ипак о њему највише дискутовано у Италији. Чувени италијански правници: Филанђенери, Креманци, Карара, Лучини, и многи други, изјаснили су се, у главном, у корист невином притворених.

Међу француским правницима, који невином притвореним признају право на накнаду, Дижен заслужује нарочитог помена „Сваки акт — вели он — који наноси штету другима, обвезује његовог творца да учини штету надокнади. Зашто не узети као правило о односима друштва и његових чланова оно што је признато као правично у међусобним односима грађана, или у њиховим односима према друштву?“

Одлични француски криминалиста Бонвил де Марсањи изразио се такође у овом смислу.

За решење овог питања у Немачкој има се поглавито захвалити правницима и њиховим многобројним конгресима, на којима су донешене резолуције у корист невином притворених. Тако је још у почетку 1876. год. на једном њиховом конгресу донет овај закључак:

„У случају ослобођења или прекидања истраге, притвореном лицу мора се дати сразмерна накнада за неправедно одлежани притвор, изузев случаја у којима

је само ово лице, својом погрешком, изазвало или продужило своје притварање.“

Сличан закључак донет је и на конгресу од 1882. год. у корист невином осуђених:

„Ако се поновним суђењем утврди да је осуђено лице било невино, или да је заслуживало мању казну од оне на коју је осуђено, оно (ово лице) има право захтевати од државе накнаду како за неправедно издржану осуду тако и за претрпљену штету у имаовини. Од овога се узимају лица која би намерно изазвала своју осуду.“

На овај начин питање о накнади невином осуђеним и притвореним продрло је у све слојеве друштва, а године 1880 о њему је поведен говор и у парламенту. Године 1883. образована је нарочита комисија за израду законског пројекта, али израђени пројекат није био изнесен пред рајхстаг. У току идућих година израђен је нов пројекат о накнади за превентивни и досуђени затвор, разуме се неправедни. Комисија која је испитивала овај законски пројекат, одвојила је потпуно питање о превентивном притвору од питања о досуђеном затвору, бојећи се да прво питање не наиђе на велику опозицију и на тај начин онемогући и решење другог питања. По комисијском пројекту, накнада се давала само за осуђени и одлежани затвор, ако би се ревизијом процеса утврдило да је осуђено лице било невино, или да је заслуживало мању казну. Год. 1898. маја 20. пројекат овај постао је законом, који је 1. децембра исте године проширен и на војне судове. На овај начин питање о накнади невином осуђених решено је у главном, и за грађанско и за војно правосуђе.

Било је природно што су се, одмах после овога, појавиле са свију страна жеље за што бржим доношењем закона о

накнади невиних притворених. Закон од 1898. год. сматран је од већине као „аконто“, као увод за решење питања о накнади за превентивни притвор, који је у пракси много чешћи од неправедне осуде. Тврдило се, и то с разлогом, да би решење другог питања било само логична последица првог решења. И у једном и у другом случају реч је о неправедном лишењу слободе; и у једном и у другом случају невиних личности изложене су и материјалној и моралној штети. Кад је већ држава примила на себе обавезу да ову штету надокнађује у једном случају, било би и нелогично и неправедно кад ово не би чинила и у другом случају.

Ово правилно схватање нашло је свога израза и у решењима парламента од 23. фебруара 1894. и 21. марта 1901. год. „да савезна влада што пре поднесе потребан законски пројекат о накнади невиних притворених“. Ну, и поред свега овога, влада се устезала, из више разлога, да ово учини све до 28. јануара прошле године. Овога дана царски канцелар позвао је парламента да приступи оцени поднесеног законског пројекта о накнади невиних притворених. На првом претресу овог пројекта у рајхстагу, би одлучено да се образује једна комисија од 14 чланова ради његовог детаљног проучавања. У овом тренутку успех закона изгледао је сумњив бар за извесно време. Настаде дуга дискусија о томе, да ли право на накнаду треба признати само личностима које би суд на претресу ослободио, или и онима над којима би се прекинула истрага пре претреса. Сви чланови комисије били су у почетку мишљења да накнаду треба дати и овим другим личностима, али је влада енергично заступала противно гледиште и тврдила да је судска одлука најбоља гаранција о правој невиности. После изјаве владе, да ће пре повући пројекат, но у свему пристати на мишљење комисије, и објашњења државног секретара да се правом на накнаду по владином пројекту могу користити најмање 5/6 невиних, пројекат је био усвојен са малим и незнатним изменама, а по добивеној санкцији и публикован 29. јула 1904. год.

Главни принципи на којима почива нови закон ови су:

1. Накнада за невиних издржаних притвор, у облику законског права, признаје се само оним личностима које би биле ослобођене судском одлуком.

2. Правом на накнаду могу се користити само оне личности за које би се процедуром утврдило да су потпуно невини, и да против њих није постојала никаква основана сумња.

3. Личности које би своје притварање изазвале намерно, или великом небрежљивошћу, немају права на накнаду. Оно — ово право — тако исто може бити одречено, према мишљењу суда, ако је акт који је произвео затварање у противности са законима чистоти и морала, или ако је притворено лице уживало рђаву репутацију услед раније осуде, и

4. Накнада се даје само за материјалну штету, т. ј. за штету коју би притворено лице претрпело у својој имовини или у ма-

каквом свом послу због и за све време свога притвора.

Изложене одредбе захтевају детаљно коментарисање.

Лако је увидети, а то смо већ и напоменули, да се закон односи само на личности које би биле ослобођене судском одлуком. Ако је криминална процедура обустављена по наредби или решењу паркета, притворени нема права на накнаду. Оно што је утицало на ово ограничење то је, што акт о обустављању или прекидању истраге није апсолутан и дефинитиван. Напротив криминална процедура може увек бити поново отпочета, а овим и јавна акција власти у покрет стављена. Досуђена накнада у овом случају била би у очигледној противности са поновном истрагом, а тим би и њен циљ био промашен. Поред овога, и само јавно мњење бунило би се оваквим противречним радом, а то би било од штете по углед суда. Да би све ово избегао, закон је искључио од права на накнаду штете личности над којима би истрага била обустављена или прекинута пре судског претреса, али им је зато допустио да ову накнаду траже и добију административним путем.

И само ослобођење од стране суда, није и не може по закону бити довољан услов за накнаду. У многим случајевима оно је резултат недовољности доказа, услед чега ослобођени остаје и даље под законском сумњом. Било би доиста неправедно, па у неколико и опасно, кад би се право на накнаду признало и оним личностима које би биле ослобођене из недостатка доказа, и које јавно мњење често пута једногласно означаје за кривце. Са ових разлога сасвим је умесно што закон захтева, као други услов за право на накнаду, да невиност ослобођеног буде несумњиво утврђена.

С обзиром на разновреност случаја, закон се није изјаснио шта се има разумети под невинишћу, већ је то оставио оцени судској. Из побуда и дискусија, које су претходиле закону, може се међутим закључити, да под невинишћу ваља разумети обеснажење свију основних сумњи које су послужиле као повод да се против окривљеног предузме кривична истрага. Под основним сумњама иак треба разумети само оне сумње које почивају на фактима, а не и оне које су резултат претпоставки. Може се поставити као опште правило, да је основна сумња отклоњена, ако је истрагом утврђена невероватност везе између извршеног дела и осумњиченог лица.

Поред невиних притворених, право на накнаду проширено је и на лица према којима они стоје у односу законског храниоца или стараоца. Јасно је, према овоме, да деца ослобођеног, која не би била рођена у законом браку, немају права на накнаду. Принципи грађанског закона нашли су дакле и овде своју примену.

Стојећи на истом гледишту као и закон од 1898. год., закон од 1904. год. не признаје право на накнаду личностима, које би своје притварање изазвало или намерно или великим небрежењем. Свако

опширније коментарисање ове одредбе било би излишно. Довољно је само поминути, да и по одредбама приватног права нико нема права накнаде за штету, која би се јављала као последица његове погрешке или намере. Поред овог чисто правног разлога, изложеном одредбом законодавац је хтео стати на пут експлоатисању закона. При свем овом, треба знати, да свако небрежење не изискује право на накнаду, већ само нехат (culpa lata), што је остављено суду на оцену.

Изузев случаја у којима закон *ipso iure* искључује сваку рекламацију, има их још неколико у којима сам суд ово може учинити, па ма поступци притвореног лица и не били по закону казни. Ови случаји односе се на неморалне и нечасне радње, као и на радње које су извршене у стању неурасудљивости, које искључује сваку казну.

Тако исто рекламацији нема места у овим случајима: 1, ако је утврђено да је притворени припремао извршење каквог другог кривичног дела, 2, ако у моменту притварања није уживао грађанска права, или је био под полицијским надзором и 3, ако нису протекле 3 год. од како је издржао последњу досуђену му казну робије, или 2 год. од како је стављен под полицијски надзор због скитње, просјачења, проституције и мењања домицила. У свима овим случајима закон је оставио суду на оцену да ли молицијци треба признати право на накнаду или не?

Као год и невиних осуђених, тако исто и невиних притворених закон даје накнаду само за стварну штету, т. ј. за штету коју би у истини претрпели у својој имовини или у своје раду услед неправедног притварања. Из овога опет излази, да се штете, које би ова лица претрпела у погледу своје части, угледа, слободе и здравља, не узимају у обзир. Ови идеални губици већином су уображени и материјално ненакнадиви. Сви предлози, који су пали у њихову корист за време дискусије законског пројекта, били су одбачени огромном већином.

Додајемо још, да израз „стварна штета“ треба узети у најширем смислу. Он обухвата, као и закон од 1898. год, сваку повреду у стању окривљеног, која би била способна да се изрази цифрама. Оно што закон хоће то је, да се притвореном надокнади свака стварна штета, коју би претрпео услед притварања. Споредна је ствар да ли је штета наступила у моменту притварања или доцније. Закон признаје право на накнаду чак и за штете индиректне. У њен обим улази не само претрпљена штета (*damnum emergens*), већ и бенефиције које нису могле бити остварене (*lucrum cessans*). Закон тако исто даје накнаду за штету која је наступила услед спреченог аванмана, као и за штету коју би притворено лице претрпело у своје индустријском предузећу. И у овом погледу, дакле, закон се у свему слаже са принципима грађанског закона. Право на штету у каквој тајној трговини, као и право на штету у радњама којима би се вређали прописи позитивних закона, искључено је. Оно — ово право — јавља се дакле увек као „*obligatio ex lege*“.

Што се тиче питања да ли је и у колико причињена штета притвореном лицу, оно је остављено потпуној оцени суда. Правила грађанског закона налазе и овде своју примену.

Они, које су притворени по закону обвезни издржавати, имају права на накнаду само онда, ако их је притварање лишило стварног издржавања.

Сама процедура око добијања накнаде, у главном је слична поновном суђењу. Суд који је ослободио притвореног мора по *дужности оценити* је ли држава дужна дати накнаду, и о томе донети одлуку једновремено са одлуком о ослобођењу. Количина накнаде утврђује се засебном процедуром.

Противу ове одлуке нема места жалби, а она се никад не објављује јавно. Ово се тога, да би се избегла непријатна сумњичења противу личности које би биле ослобођене без права на накнаду. И самом ослобођеном лицу она се не саопштава пре него што одлука о ослобођењу постане извршна. Ништење ове одлуке од стране вишег суда, повлачи у исто доба и ништење одлуке о накнади.

Пошто је суд на изложени начин утврдио обвезу државе да да накнаду ослобођеном лицу, ово се у року од шест месеци, рачунајући од дана када му је судска одлука о праву на накнаду саопштена, обраћа засебном молбом паркету суда у чијем је ресору његова ствар расправљана у првом степену. Закон није прописао никакво правило о форми и садржини ове молбе. Према изјави државног секретара министарства правде приликом претреса законског пројекта у седницама комисијским, довољно је да се молба поднесе у предвиђеном року и да у њој молилац изрази јасно своју жељу за новчаном накнадом. Молба ова спроводи се даље министарству правде, које доноси дефинитивно решење о исплати накнаде и одређује њену суму. Питање о *праву на накнаду* не подлежи оцени министарства, пошто је оно, као што смо видели, било предмет судске расправе.

Противу решења министрова молилац се може жалити грађанском суду и његова одлука извршна је. Досуђену накнаду у овом случају исплаћује државна благајница, у чијем се ресору налази суд кога је судио у првом степену.

Да би се избегла нечасна трговина, а у интересу и самог молиоца, забрањено је свако отуђење и залагање досуђене накнаде пре него што би решење министарства постало извршно. Рад противан овој забрани, има за последицу губитак права на накнаду.

Они, који су изазвали или продужили истрагу незаконитим поступцима, могу у крајњем случају добити само једну трећину претрпљене штете.

Један мали изузетак од изложене процедуре учињен је за дела, која спадају у надлежност *царског суда: великиздаја и издавање војничких докумената*. Жалба за накнаду у овим случајима подноси се *царском паркету*, одакле иде *царском канцелару* који доноси решења о исплати и утврђује суму накнаде. И противу овог

решења има места жалби грађанском суду. Пошто решење постане извршно, досуђену накнаду исплаћује царска благајница.

Као год и закон од 1898. год. тако се и закон од 1904. год. распростире и на војно правосуђе са незнатним модификацијама. Примени његовој тако исто има места и код консулског правосуђа. Молба за накнаду у овом случају предаје се консулату, а саму накнаду одређује *царски суд* и исплаћује *царска благајница*.

И најзад, закон допушта и странцима да се могу користити правом на накнаду, ну под условом да и њихове државе то исто право дају поданицима царевине. У сваком случају странци могу тражити накнаду *административним путем*.

Поред *Немачке*, закон о накнади невино притворених постоји још и у овим државама: *Шведској* (од 12. марта 1886. год.), *Норвешкој* (од 1. јуна 1887. године), *Данској* (од 5. августа 1888. год.) *Угарској* (од 4. децембра 1896. год.) и *Швајцарској* (само у извесним кантонима).

Ну сви ови закони махом су непотпуни и у сваком погледу далеко заостали од немачког закона.

Bulletin de l'Union International de Droit Pénal (св. I. 1905).

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај неумесне примене § 434. грађан. суд. поступка о саставу избраног суда.

Даринка жена Светозара Костића, из Липеновића, преко свога пуномоћника, тражила је код начелника среза рађевског, да се путем избраног суда изврши деоба њеног дела покретног и непокретног имања, које јој је после смрти очеве остало при стрицу Петру Тешићу, из Липеновића, као задругару. Петар није пристао на састав избраног суда, наводећи, да је он наследник свога брата Николе, и да је дужан удомити његову заосталу децу. Заступници малолетне деце пок. Николе изјавили су: да не одобравају деобу, већ траже, да се средством вештака процени део наследнице Даринке и осталих јој сестара, па по процени исплати од стране задругара Петра; а ако он то не би био у стању да учини, онда наследнице да приме своје делове. На овај предлог пристао је задругар Петар, али је пуномоћник наследнице Даринке остао при свом тражењу, да се део Даринкин путем избраног суда издвоји.

Према оваком стању ствари, начелник среза рађевског донео је решење № 91/903. г., којим, на основу § 434. грађан. судског поступка, позива парничаре, да изаберу избране судије, што ако не би учинили, онда да ће, у погледу састава суда, поступити по § 437. грађ. судског поступка.

Решење ово, по изјављеној жалби од стране задругара Петра, одобрено је од стране начелства окружног и Министра унутрашњих дела, као саобразно закону.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да решење Министрово не одговара закону из ових разлога:

— Кад жалитељ, као задружни стриц Даринке жене Светозара Костића, из Липеновића, не пристаје на састав избраног суда, у цели издвајања дела наследнице Даринке у природи, као што то тражи њен пуномоћник, већ пристаје, да као наследник имања свог покојног задружног брата, под теретом удомљења његове женске деце, исплати по процени вештака део наследнице Даринке и малолетних јој сестара, — онда се овде појављује спорно питање о издвајању делова ових наследница из задружног имања, према пропису § 529. грађанског закона. С тога је полицијска власт требала застати са правом питања о саставу избраног суда и слабију страну упутити суду на парницу, те да суд ово спорно питање расправи.

Овако је полицијска власт требала поступити у толико пре, што се не види, да су малолетне наследнице биле заступљене од стране старатеља, које им је за овај случај требао да одреди старатељски судија, у смислу чл. 75. закона о старат. и 131. неспорних правила.

Ово посматрање саветско усвојио је Министар унутрашњих дела.

Један случај погрешне примене § 466. грађан. судског поступка.

За наплату досуђеног издржања Милица раздвојено живећој жени Марка А. из Осипаонице, по извршеној пресуди смедеревског првостепеног суда од 27. септембра 1902. год. № 23376, начелник среза подунавског узео је у попис једну њиву и један воћњак, као својину Маркову.

Пре одређене продаје овог имања, отац Марков изјавио је: да је узето имање у попис његова својина; да његов син Марко живи код њега, али да свог оделитог имања нема. Ово је исто изјавио и Марко, кад је позват да се изјасни: шта одређује за продају у цели наплате ове осуде.

Одвојено живећа жена Маркова изјавила је: да је пописато имање својина Маркова, које му је отац оделио, ма да са њим заједнички живи; да је, према одељеном имању Марковом, цењена количина издржања, које треба да јој даје, и да јој је, према тој оцени, а с погледом и на његов део у привреди, издржање досуђено. Према овоме, начелник срезки, решењем својим Бр. 15240/903. год., упутио је оца Марковог на парницу, у смислу § 466. грађан. судског поступка, те да путем ове докаже својину узетог земљишта у попис.

Решење ово одобрило је начелство окружно и Министар унутрашњих дела.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да решење Министрово не одговара закону из ових разлога:

Из пресуде смедеревског првостепеног суда од 27. септембра 1902. год. № 23376., коју је Милица раздвојено живећа жена сина жалитељског — Марка, поднела начелнику среза подунавског на извршење, не види се, према коме је имању посебице цењено имовно и привредно стање сина жалитељског — Марка, те да би се то имање могло узети у попис, у цели извр-

иона наплате досуђеног издржања Милице.

Према томе, кад је осуђени Марко, приликом саслушања код полицијске власти, изјавио: да нема никаквог свог непокретног имања, већ да живи на имању очевом; и кад је у смислу те његове изјаве и његов отац — жалитељ — одмах после извршеног пописа актом № 13522 изјавио: да је пописато имање његова својина, и да његов син, који са њим не стоји у односу задружном, нема никаквог свог имања, — онда је полицијска власт, услед овог насталог „спорног“ питања, била дужна застати са радом на извршењу тражене наплате, и с обзиром на §§ 121. и 507. грађанског закона упутити на парницу Милицу за доказ: да њен бивши муж Марко има свог оделитог имања, у смислу §§ 511., 512. и 517. грађанског закона, из кога би се наплата могла извршити, и да је узето имање у попис својина његова.

Ово посматрање Државног Савета у својој је Министар унутрашњих дела.

Чинovníк изабран и постављен за судију, ако није добио у плати, има право на накнаду путних и селидбених трошкова.

Д. Г., секретар Касационог Суда, изабран је и постављен за судију лозничког првостепеног суда. Како је постављен са истом платом, дакле није унапређен, а није премештен ни по потреби службе, ни по молби или казни, обратио се Министру правде, и молио, да му се, по поднетом рачуну, исплати путни и селидбени трошак.

Министар га је одбио од овог тражења, налазећи, да право на накнаду селидбених трошкова, по чл. 14. закона о дневници, подвозници и селидби државних чиновника и служитеља, има чиновник кад је *век* постављен, па буде из једног места премештен у друго по потреби службе. А како молилац Д. поменути указом није премештен по потреби државне службе, него је *по избору*, извршеном по Уставу од 1903. год., постављен за судију првостепеног лозничког суда, те је то његово *постављење ново*, то зато он и нема право на накнаду, коју тражи. Молилац Д. нема право на накнаду селидбених трошкова ни с тога, што је тим постављењем добио већи положај, јер у положају судије има право на периодску повишицу, што у положају Секретара Касационог Суда није имао.

По изјављеној жалби, Државни Савет је одлуком од 13. јануара 1905. године № 164 поништио решење Министрово, са ових разлога:

„По § 25. закона о чиновницима грађанског реда, сваки чиновник може бити премештен у друго место и на друго звање, но у том случају не може ништа изгубити, ни у плати, ни у степену, и селидбени му се трошкови имају накнадити, ако није по молби својој, или због кривице своје, у друго место и на друго звање премештен.

Из указа се види, да је жалитељ, као секретар Касационог Суда, постављен за

судију лозничког суда, на основу чл. 154. Устава; међутим, из акта се не види, да је он за овај премештај дао свој пристајак, пошто постављењем од секретара Касационог Суда за судију лозничког првостепеног суда није добио ништа, ни у плати, ни у положају. Према томе, по напред наведеном законском пропису, овај његов премештај не може имати за последицу губитак права на накнаду путних и селидбених трошкова, без обзира на то, што у указу не стоји, да се премешта по потреби службе, већ на основу чл. 154. Устава, кад овом Уставном одредбом, у овоме случају, није потрвена одредба поменутог § 25. закона о чиновницима грађанског реда.“

Случај из § 484. грађ. судског поступка.

Општина смедеревска, преко свог бив. председника Ј. А. као пуномоћника, купила је непокретно имање Ђ. К., бив. трговца ондашњег, које је продавано путем јавне лицитације на дан 20. децембра 1898. године, ради наплате општинског потраживања у суми 8897 динара.

Продавано имање уступљено је општини као највећем понуђачу за 4215.55 динара. Но како општина, по извршности продаје, није хтела положити излицитирану цену, нити настати, као интабулисани поверилац, да се ово питање о полагању новца регулише, то је начелство, на основу § 484. грађ. судског поступка, одредило другу продају, на штету купца — општине смедеревске. На овој другој продаји (31. маја 1900. године) уступљено је продавано имање за 3244. динара, и купци су излицитирану цену положили.

Начелство, налазећи, да је за разлику у мање излицитираној цени у суми од 971.55 дин., као и остале извршне трошкове око продаје, одговорна општина смедеревска, у смислу § § 481. и 484. грађ. судског поступка, решењем својим од 20. априла 1903. год. № 2551, одлучило је: да општина, као први купац, на чију је штету продавано по други пут дужниково имање, положи на име разлике у мање излицитираној цени 971.55. динара и на име огласне и извршне таксе 99.39 дин. — свега 1070.93 динара.

Решење ово одобрио је Министар Унутрашњих дела, а решење Министрово, по изјављеној жалби, Државни Савет одобрио је одлуком од 24. септембра 1904. год., Бр. 7409.

Случај из чл. 107. закона о монополу дувана и чл. 21. г. закона о установљењу нових државних монопола.

Ф. М., из пограничног места Т. у Турској, прешао је трговачким нослом у Србију. Трећег дана монополски органи нађу у њега 35 грама страног цигар-папира, па га оптуже као кријумчара.

Оптужени Ф. навео је да је и дуван и папир, као путник, пренео за своју личну употребу, а не за продају.

Монополски суд није уважио ову одбрану, налазећи, да благодетење из чл. 107. закона о монополу дувана и чл. 21. г. за-

кона о установљењу нових монопола не припада пограничним становницима, па је пресудом од 14. новембра 1904. год. № 7228. казнио оптуженог, у корист монополске управе, са 300 динара, поред плаћања накнаде.

По изјављеној жалби, Државни Савет, одлуком од 24. новембра 1904. год. № 9062., поништио је ову пресуду са ових разлога:

„По чл. 107. закона о монополу дувана, и чл. 21. г. закона о новим монополима, путници, који у Србију долазе, имају право да без таксе увезу, или извезу, за своју личну потребу до 100 грама дувана и 10 грама цигар-папира. Према томе и жалитељ, као путник, није могао бити оглашен за кријумчара.

Неумесно се пресуда позива на други став чл. 107. закона о монополу дувана, који говори о пограничним путницима, који прелазе на кратко бављење, јер се не може узети, да је овде тај случај, пошто је жалитељ прешао у Србију на три дана раније, а још мање, да је у кријумчарској намери пренео нађени дуван и папир.“ М. В.

Право на благодетење из § 471. грађ. суд. пост. има се ценити према професији дужниковој у моменту закључења обавезе.

Београдска фирма М. и П. поднела је 21. јануара 1904. год. начелству округа топличкога на извршење решење првостепеног прокувачког суда Бр. 9570 од 22. новембра 1896. год., које је 18. фебруара 1897. год. оглашено за извршно, а по коме је Д. М. спекулант из Прокупља, осуђен да плати фирми М. и П. 1081 динар главног дуга, 12% интереса и остале трошкове.

За обезбеду овога потраживања поверилачка фирма ставила је интабулацију на извесно имање дужниково. Да је, пак, на то фирма имала права по закону, приложила је у овереном и потврђеном препису облигацију дужникову, коју је овај потписао као *спекулант*.

Али да се не би дужник бранио тиме, да је он *земљоделац* и да као такав има права користити се заштитом коју му пружа § 471. грађанског судског поступка, поверилачка фирма поднела је начелству на употребу у овереном и потврђеном препису:

1) Решење начелства округа топличкога Бр. 5623 из 1898. год., којим је направљено, да Д. нема права на благодетење из § 471. грађанског судског поступка;

2) Решење министарства унутрашњих дела Бр. 20952 из 1898. год., којим је одобрено предње решење начелства округа топличкога, и

3) Решење Државног Савета Бр. 612 из 1899. год., којим је одобрено ово решење министарства унутрашњих дела.

Начелство округа топличкога позове Д. и потражи му, да плати тај дуг фирми М. и П., али он на саслушању изјави, да нема готових новаца, да би могао дуг платити, бранећи се уз то још и тиме што је земљоделац, што се опет може видети из уверења суда општине прокувачке од 11. априла 1904. год. Бр. 2457, те према томе има права на уживање бла-

годејања из § 471. грађанског судског поступка, и не може му се изложити продаји имање, које је већ раније узето у попис за рачун овога дуговања.

Начелство је на основу изложенога и § 497. грађ. судског поступка решењем известило поверилачку фирму о немогућности наплате.

Поверилачка фирма изјави противу тога решења жалбу министарству унутрашњих дела, и оно решењем својим ПБр. 15931 од 7. јуна 1904. год. одобри решење начелства, а жалбу као неумесну одбаци.

Противу тога решења министарства унутрашњих дела поверилачка фирма изјави жалбу Државном Савету, и овај, писмом својим од 2. марта 1905. год. Бр. 1198, извести господина министра унутрашњих дела о следећем:

»Државни Савет налази да жалбено решење не одговара закону са следећих разлога:

Као што се из акта овог предмета види, Д. М. издао је жалбачкој фирми облигацију на дужну суму као шпекулант; гао такав ставио је интабулацију на његово непокретно имање 2. децембра 1894. год. И№ 284, и као шпекулант осуђен је на плаћање овога дуга осудним решењем прокупачког првостепеног суда од 22. новембра 1896. год. № 9570. Према овоме, и кад је решењем начелства округа топличког од 14. септембра 1898. год. № 5623, које је одобрио министар унутрашњих дела и Државни Савет решењем од 5. марта 1899. год. № 612, коначно расправљено питање о статусу (занимању) Д., онда полицијска власт није имала ослонаца у закону, да понова улази у расправу овог једном расправљеног питања, већ је имала приступити извршењу осуде, без обзира на изговоре осуђенога, да је земљоделац и да га као таквог штити пропис § 471. грађанског судског поступка...«

Даље се у писму вели, да је Државни Савет решио да позове г. министра на свој састанак, који ће бити 15. марта т. г.

Господин министар унутрашњих дела, писмом својим ПБр. 6372 од 12. марта т. г. известио је Државни Савет, да је спречен државним пословима и да му је немогуће учествовати у седници Државног Савета, али да и сада остаје при своме ранијем решењу, па је молио Савет, да изволи донети своју одлуку.

Државни Савет, решењем својим Бр. 1897 од 15. марта т. г., поништио је решење министарства унутрашњих дела ПБр. 15931 од 7. јуна 1894. год. са разлога које је изнео у своме писму господину министру унутрашњих дела од 2. марта т. г. Бр. 1198 и вратио сва акта министарству на даљи надлежни поступак. 0.

ПОУЧНО - ЗАБАВНИ ДЕО

ЧУДНОВАТ АМАНЕТ

из доживљава Шерлока Холмса
А. Јонан Дојл

(СВРШЕТАК)

»Драги мој господине Холмсе! — Према плану који смо утврдили оти-

шао сам у Албертово пристаниште у 6 часова у вече и ушао у пароброд *Меј Деј*. Расчитао сам се и сазнао, да се на пароброду налази магационар по имену Џим Брауер, и да се за време пута тако чудноват понашао, да је капетан пароброда био приморан да га ослободи сваке дужности. Кад сам се спустио у његову одају, нашао сам га да седи на једном сандуку, главу зарио међу руке, па се тако амо клати. Он је крупан и добро развијен човек, обријан и јако црномањаст. Одмах је скочио чим је чуо за што сам дошао. Ја сам имао у устима звиждаљку, да бих, по потреби, позвао жандарме, али он је изгубио присуство духа и мирно је пружио руке за дисце. Одвели смо га у ћелију, а са њиме однели и његов кофер, мислећи да се у њему може наћи што год што ће га теретити, али, сем једног великог ножа, нисмо ништа друго нашли. Одмах смо пак увидели да нам није ни потребно тражити још каквих доказа, пошто је он, чим је изведен био пред инспектора, тражио да му се допусти да се исповеди. То му је разумео се одмах и учињено по вољи и стенограф је писао све што је он говорио. Шаљем вам препис тих бележака. Ствар је била проста, али сам вам ипак обавезан што сте ми помогли при истрази. Саискреним поздравом ваш одани Г. Лестред.«

— Хм! Истрага је била доиста веома проста, примети Холмс, али чини ми се да Лестреду није тако изгледала кад је први пут дошао к нама. Сада пак да видимо шта вели Џим Брауер. Ово је његово саслушање:

»Имам ли шта да кажем? Да, имам много да кажем. Хоћу да скинем све са своје душе. Можете ме обесити или пустити. Свеједно ми је. Кажем вам да ока нисам склопио од кад сам то извршио, а не верујем ни да ћу га склопити, док једном не дође време да се никад не пробудим. По некад ми изађе пред очи његово лице, али најчешће њено лице. Нисам никад без лика једног или другог од њих двога. Он ме гледа намргођено, сав црн, а она има израз изненађења на своме лицу. Да, то моје бело јагње, она је доиста морала бити изненађена, кад је прочитала смрт на оном лицу из кога је пређе само љубав читала.

— »Али све је то Сарина кривица и нека проклетство упропашћеног човека падне на њу, нека јој се крв у њеним жилама уцрвља да Бог да! То не говорим за то, што тражим да будем ослобођен... Знам да сам понова отпочео пити као каква животиња. Али она би ми опростила и приљубила би се уза ме, само да та жена није никад прекорачила праг наше куће. Мене је Сара Кушинг љубила — и то је зачетак целом злу — она ме је љубила, док се њена љубав није претворила у мржњу од онога часа кад је увидела да ја више волим и траг своје жене, који ногом у блату оставља, него ли све њено тело и целу душу њену.

Свега су биле три сестре. Најстарија је била врло добра женска, средња је била љаво, а најмлађа ањео. Сари је било тридесет и три, а Мари двадесет и девет кад сам се њоме оженио. Ми смо били нај-

срећнији пар и у целом Ливерпулу није било боље жене од моје Маре. За тим смо позвали Сару да нам дође у госте на недељу дана, али та недеља дана продужила се у месец, и тако је то ишло док најзад није постала готово као члан наше породице.

»Ја сам тада носио плаву траку (заклет да не пијем алкохолна пића), те смо имали и мало уштеђевине. Боже мој, ко би могао помислити да ће до овога доћи? Ко је могао то и у сну сањати?

»Врло често сам долазио кући крајем сваке недеље, а по кад кад, кад је пароброд имао велико утоваривање, бавио сам се и по недељу дана, и тада сам се чешће виђао са Саром. Она је била лепа, висока женска, црномањаста и веома жустра.

»Некако је поносито држала главу, а сјај очију њених био је као варница! Али кад је моја мала Мара била у близини, ја нисам никад ни помишљао на њу, на то се заклињем, као што се Божјој милости надам!

»Изгледало ми је по неки пут, као да је она волела да буде са мном на само па би ме терала да изађемо где год у шетњу, али ја нисам никад ни помишљао да тако што учиним. Једне вечери очи ми се отвориле. Бејак дошао с пута; моја жена не беше код куће, већ само Сара. »Где је Мара? упитах. — »Она је отишла да плати неке дугове«. Био сам нестриљив и шетао сам горе доле по соби. »Зар не можеш бити срећан ни пет минута без Маре, Циме?« рече она. »То је рђава препорука за мене кад ти моје друштво није ни најмање пријатно!« — »Све је добро, девојко моја,« рекох ја и пружио јој свесрдно руку, а она је зграби обема рукама. Погледах је у очи и из њих сам све прочитао. Није било потребе да што год проговоримо, ни ја, а ни она. Ја се намрштних и тргох руку. Она застаде мало, за тим ме руком куцну по рамену и рече: »Држи се добро, стари Циме!« и са другљивим осмехом истрча из собе.

»Од тога доба Сара ме је мрзела из дубине душе своје, а она је женска која уме да мрзи. Био сам луд што сам је пустио да са нама живи. О томе догађају нисам Мари ни речи казао, јер сам знао да ће је то ожалостити. Све је ишло као и пре, али сам после неког времена опазио извесну малу промену на Мари. Она је свакад била искрена и наивна, али је сада постајала неповерљива и сумњала је, тражећи сваки пут да зна где сам био и шта сам радио, од кога сам писма добијао, шта сам у џеповима имао, и хиљадама сличних лудорија. Из дана у дан бивала је све љуба и узбуђенија, тако да смо се врло често ни због чега свађали. Био сам просто изненађен. Сара ме је избегавала, али се од Маре није одвајала. Тако сам јасно видео, како је наговарала и тровала душу мојој жени противу мене, али сам ипак био толико слеп, да од свега тога ништа нисам могао разумети. После свега тога исклиао сам плаву панталуку, и опет отпочео пити, држим да то никад не бих урадио, да је Мара остала као што је и пре била. Сад је бар имала разлога, да

оуде са мном незадовољна — јаз између нас двога бивао је све већи и већи. По том је дошао на ред и тај Алекса Ферберн и све поче бивати црње и горе.

„Да би се могао видети са Саром, он је долазио мојој кући, за тим је отпочео правити и нама посете, био је умешан човек и лако је стицао нова пријатељства. Био је леп, млад човек, који је прошао пола света и умео причати о свему што је видео. Морам признати да је био добар за друштво, веома учтивог понашања и ако је био мрнар. Читав месец дана је долазио у моју кућу и ја никад нисам могао ни помислити, да ће ме какво зло снаћи од његове стране. Догоди се ипак нешто, што је код мене изазвало сумњу, и од тога доба нисам имао мира.

„То је била сасвим незнатна ситница. Ушао сам у салон изненада и приметио у очима своје жене необичну радост. Али чим је видела ко је ушао у салон, радости нестале, постаде изненађена и окрете ми леђа. То је за мене било доста. Она је могла једино помислити по ходу од мојих ногу, да је Алекса Ферберн. Да сам га тада видео убио бих га, јер сам био као луд, кад бих се наљутио. Мара је приметила ђаволску ватру у мојим очима, па ми притрча са раширеним рукама.

„Немој, Циме, немој!“ изусту она. „Где је Сара? Запитах је. „У кујни, одговори она. — „Саро, рекох улазећи у кујну, тај Ферберн не сме више никад прекорачити праг моје куће!“ — „За што?“ запита ова. „За то, што ја тако наређујем!“ — „Ох, рече она, ако моји пријатељи нису довољно добри за ову кућу, онда нисам ни ја.“ — „Можеш радити што год ти је воља, рекох, али ако још један пут видим у својој кући лице тога Ферберна, ја ћу ти послати за спомен једно његово уво. Мислим да се Сара препала од израза мога лица, јер ми ни речи није одговорила, и још исте вечери иселила се из моје куће.

„Не знам да ли је то било из пакости, али тек је Сара узела стан за две улице ниже наше, и почела је издавати станове мрнарима. Примила је у стан Ферберна, а Мара је одилазила тамо да са својом сестром и са њиме пије чаја. Колико је често одилазила тамо, то не знам, али сам једнога дана ишао за њом и кад сам доцније улетео на врата, Ферберн је као каква смрдибуба утекао на задња врата, преко баштенске ограде. Ја сам се заклео жени својој, да ћу је убити ако је још једном нађем у његовом друштву, и поведох је собом; она је плакала и дрхтала као прут, а била је бледа као смрт. Није остало више ни искре љубави међу нама. Приметио сам да ме је мрзела и да ме се бојала, а кад ме је помисао на то нагонила да пијем, она ме је тада презирала.

„Сара је увидела да више не може живети у Ливерпулу, и за то се вратила да живи са својом сестром у Кројдону. Тако је пошло све по старом. Најзад је дошла и ова последња недеља, пуна чемера и пропасти.

„Овако је ствар текла. *Меј Деј* се кренуо на пут, који је требао трајати седам

дана, али је терет при утоваривању расклимативао и нанео квара лађи, те смо морали у пристаништу чекати пуних дванаест часова због оправке. Напустио сам лађу и пошао кући, мислећи како ће то бити лепо изненађење за моју жену. Те су ми се мисли врзле по глави кад сам улазио у улицу у којој се налазила наша кућа, али у том тренутку прође поред мене један фијакер, у коме је седела она са Ферберном; обоје су се разговарали и смејали, не помишљајући да их ја гледам.

„Кажем вам и дајем вам часну реч, да од тога тренутка нисам био више свој господар, и још ми и сада све то изгледа као нејасан сан, кад се сетим свега што је било. И сада ми све нешто по глави лупа као чекић, али онога јутра изгледало ми је као да цела Нијагара хуји и лупа по мојим ушима.

„Одмах сам, са дебелим растовим штапом у руци, полетео за колима, и трчао сам у приличном одстојању за њима, док се нису зауставили пред железничком станицом. Пред касом је била маса света, те ме нису могли приметити. Узели су карте за Ну Брајтон, а ја тако исто, па сам сео у возу у трећа кола иза њих. Кад су стигли, шетали су уз обалу, и најзад узели чамац да се провозају. То је било као поручено за мене.

„Било је мало магле, услед испарења воде, и једва се на неколико стотина корачаји могло видети. Погодио сам и сам чамац и завеслао за њима. Једва сам могао видети њихов чамац, пошто су и они веслали истом брзином као и ја. Могли су бити читаву миљу далеко од обале кад сам их достигао. Магла је била као каква густа завеса свуда око нас. Боже мој, никад нећу заборавити израз њихових лица, кад су угледали ко је тај, што је за њима јурио. Она је вриснула. Он је провао као лудак и гурао ме веслом, јер је могао читати своју смрт из мојих очију. Одгурнуо сам га и ударио штапом, који му је размрсао главу као какво јаје. Њу бих можда и поштедео, али га она загрли рукама, наричући: „Алекса, Алекса!“ Ударио сам још један пут и она се испружи поред њега. Био сам као дивља животиња кад окуси крви. Да је Сара била ту, тако ми Бога, и она би отишла за њима. Извадио сам нож и — ето, казасам доста. Причињавало ми је неку дивљу радост кад сам помислио како ће се Сара осећати, кад добије ову успомену за своје мешање у наш брачни живот. Везао сам њихова тела за чамац, а из чамца извукао једну даску и чекао сам док нису потонули. Знао сам врло добро да ће сопственик чамца помислити да су по мору залутали због магле. Очистио сам се лепо, вратио се на обалу па отишао на лађу; нико живи није могао посумњати на то што се догодило. Те ноћи сам спаковао аманет за Сару Кушинг, а идућег дана послао сам га из Белфаста.

„Сад знате праву истину. Можете ме обесити и чинити са мном што год хоћете, али ме не можете казнити онолико, колико сам кажњен. Не могу да затворим ока, а да не видим та два лица како ме гледају — гледају ме онако, као што су

ме гледала и кад сам им са чамцем кроз маглу пришао. Ја сам њих брзо убио, а они мене полако убијају, и ако још једну такву ноћ проведем, ја ћу или полудети или умрети пре но што сване. Немојте ме остављати самог у хелији господине, молим вас, немојте, и да Бог да се са вама у вашим мукама поступало онако, како ви са мном будете сада поступали.“

са енглеског, Мих. А. Рашковић

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

Т Р А Ж Њ Е С Е

Милеву Радовановић, бив. дуванџику, тражи квартал теразијски ради узимања на одговор за извесно кривично дело (§. 225. т. 1. казн. зак.) по она се крије и до сада се није могла пронаћи, те се с тога препоручује свима полицијским и општинским властима, да Милеву у случају проналаска спроведу кварту теразијском или Управи града Београда с позивом на Бр. 10704.

Владимира, сина **Ђорђа Николића**, из Понора у окр. пиротском, који је са својим газдом Нешом Веселиновићем, лопчаром из Блата био прошле године у Шапцу — нестало је још марта месеца пр. год. и до сада се о њему није могло ништа сазнати. Владимир је стар 14 год. — Нека га све полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска спроведу начел. окр. пиротског, или Управи града Београда с позивом на Бр. 10655.

Светислава, сина **Миладина Белошевића**, из Мротишића, у ср. колубарском, окр. ваљевском, нестало је на необјашњив начин. Он је из Бачеваца пошао 21. марта тек. год. по подне, али кући није долазио, нити се ма шта о њему до сада сазнало. Сумња се да је украден. — Позивају се све полицијске и општинске власти да Светислава живо потраже и у случају проналаска спроведу га начел. округа ваљевског с позивом на Бр. 3162. — УБр. 10904.

Марица, жена **Дамњана Ђенадића**, из Ботурића. 7. марта одбегла је од свога мужа и оставила седморо деце. Марија је стара 30 год., у лицу приномањаста, лепушкаста, средњег раста, обично развијена, у сукненом сељачком оделу. По мишљењу њеног мужа она је одбегла у намери да ступи у какав хотел или проститутску радњу. — Позивају се све полицијске и општинске власти да Марију потраже и у случају проналаска спроведу начел. среза жупског с позивом на Бр. 2846. УБр. 10803.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Трећа је већ година, како је београдска полиција ступила у ближе познанство са овим **Миланом Анчићем**, достојним следбеником Николе Милојевића и Алексе Костића. Јединац имућних родитеља из Брзе Паланке, свршио је 4 раз. гимназије и трговачку академију у Темпвару. Сада му има 22 год., средњег је стаса, приномањаст и лепушкаст.

По свршеној школи наставио се у Брзој Паланци код свога оца, на место да уђе у радњу и прихвати је, он оде за општинског писара, али како ово место није одговарало његовој „интелигенцији“ прешао је у Неготин као дијурниста тамошњег грађевинског одељења.

И на једном и на другом месту одмах је испољио многе знаке будућег варашице. Још као дериште био је велики љубитељ лепога пола, коме је својом лепом појавом и брбљивошћу импоновио, а није бирао ни средства да палачичке лепотице за себе придобије. У низу узрока који су га довели до моралног пада, ова болест долази на првом месту. Неколико је пута полицији падао шака и увек обећавао да ће се поправити, па узаман.

Прво је почео да се задужује и узима паре на очев рачун. Отац је јединцу гледао кроз прсте и ревносно све плаћао. То је овога охрабрило, те је већ почео вршити ординарне преваре не само у Паланци Неготину и у опште целој источној Србији и Београду, већ и по Аустро-Угарској. Кад почини неколико превара у Србији и због тога се повија, он пребегне преко Дунава, па тамо врши преваре док се они у Србији забораве или их отац затанка, па се онда опет врати натраг.

Нашћемо овде неколико превара његових, које су власти познате, а које он потпуно признаје. Из њих ће се најбоље видети његова предредност и средства којима се при преварама служи.

Као дијурниста у Неготину загледа се он у једну од најлепших девојака неготинских и обећањима да ће је узети за жену и другим лажаријама залуди и њу и њене родитеље, који су били пресрећни што су нашли тако добру прилику. Он је се овом њиховом заблудом користио и измамио им унапред на име мираза и припрема око свадбе 500 дин., сву њихову за више година муком стечену готовину, коју су они од уста одвајали да би кћер са чим имали удати. Када је видео да их је до последње паре испрвао, онда их је напустио, оставио осрамоћене и оголеде.

Лањскога лета путовао је по источној Србији и извршио више превара, од којих је најинтересантнија она у Лесковцу.

У Лесковац је дошао из Ниша. Одмах је сазнао за лепу Л. . . . ., која је са својим ујаком држала тамо једну кафану. Због ње је сва лесковачка интелигенција долазила у исту кафану и облетала око ње, трошећи немилнице, али је она ретко кога усрећила осмејком својим. Чим је Аничих дошао у кафану, ступио је у њено друштво, представивши јој се као *Милан Ђ. Анђелковић, свршени правник* и резервни потпоручник из Кладова.

Овом лажном титулом, лепом и отменом спољашношћу, ласкањем и обећањима да ће је узети за жену, јер без ње не може живети, и да је нарочито за то и дошао да је испроси — он је одмах постигао жељени резултат — она му је се сва предала. Да би и њу и ујака јој у тој заблуди што боље одржао, он јој да и неки прстен, који је нарочито за ово купио био. Радости Л. . . . . и ујаковој није било краја. Није пала, таква се прилика не налази често. Син имућног трговца из Кладова, свршени правник, резевни потпоручник, леп, млад, — шта се више може пожелети? А и Милану било је срце на месту што је на тако лак и брз начин изиграо и оставио на цедицу лесковачке Дон Жуане. Ручак, на коме је Милан задржат, претворило се у право весеље. Музика је свирала цео дан и целу ноћ, а увече је кафана затворена за публику још у 8 сати; унутра је остала само најужа породица у највећем весељу. Врата нису хтели отворити ни самом капетану, који је покушавао да после 8 сати уђе у кафану.

Сутра дан Милан предложи својој вереници да учине на колима излет до Врањске Бање. Предлог би оберучке примљен и млади пар крену се изјутра и оде на фијакеру у Врањску Бању. Пошто су се у Бањи лепо провели, врате се лежкан у вече у Лесковац. Аничих као гост остане и те ноћи код Л. . . . . и ујака јој на преноћишту.

Но док су се они тога дана проводили и уживали у Бањи, ево шта се за његову несрећу догађало у Лесковцу.

Вест о доласку Милановом и његовој изненадној веридби са Л. . . . . прохујала је одмах целим Лесковцем. Многи су долазили да њеном ујаку честитају срећан удес. Између осталих дошли су некако у једно време и тамошњи трговци Ђ. и Т. Први је „имао част“ да се пре неколико дана упозна са младожењом у Зајечару и да га као сина једног угледног трговца и свог доброг пријатеља из Неготина „послужи са 40 динара“, докле га је други лично препоручивао још из Паланке и на име очево дао му 30 динара по доласку у Лесковац. Док су се ова двојица препирали о идентичности младожењиној, докле нестрпљив кафеџија повика:

— Шта вам је, људи, какав Туџић, какав Антић није он ни једно ни друго, већ *Милан Анђелковић, из Кладова, свршени правник и резервни официр.* Ево вам и његове визит-карте.

— Та оставите, познајем ја и њега и његовога оца у Паланци, зар сам мало пута у њихову кафану сврћао, онег ће Т.

Овој њиховој препирци присуствовао је и један кмет, који о свему одмах извести капетана. Цела ствар свршила се са 30 дана затвора.

Чим је Аничих одведен у капетанију, његова „вереница“ побегла је, да би избегла срамоту, а њен ујак остао грувајући се у прев.

По самом признању Милановом он се још четири пута верно на овај начин у разним варошима, но о томе за сад нећемо више говорити на овом месту, већ ћемо поменути још неколико превара његових друге врсте.

У јесен 1903. год. путовао је лађом из Београда за Кладово. У лађи се упозна са В. Н. свршеним правником и бив. судским писаром, који му се вајкао како не може да поново добије службу, на коју је због болести био дао оставку.

— А што ми то не рекосте у Београду, могао бих вам израдити преко мога стрица где год хоћете секретарско место.

— Ко је ваш стриц, ако вас смем питати.

— С. Г. председник министарства. Ја сам му рођени синовац, али ме воли више по синове. Он ме је и школовао у Паризу док сам свршио правни факултет, и нема жеље коју ми не би испунио.

— Кад је тако, господине, онда ћу се ја користити вашом добротом — одговори му В. Ја ћу вас умолити да за неколико дана budete мој и мојих родитеља гост, па после да се опет вратимо у Београд.

— Драге воље — одговори министров „синавац“. Мени је и иначе највеће задовољство да ближњем учиним какво добро.

Тако га В. одведе својој кући у К. Одмах се у томе месту прочује како је синовац председника министарства дошао и многи мештани почеше му долазити на молбе и жалбе. Свакога је он великодушно примио, обећавао и наплаћивао по нешто на име таксе и других неких ситуација око решења његова питања.

К-ска општина имала је у то време неки спор са једном суседном општином, те општински одбор са судом реши, да се избере депутација и са министровим „синовцем“ пошаље у Београд, пошто је он обећао да ће је лично представити „своме стрицу“ и гарантовао да ће ствар бити решена у њихову корист, па да се тако користе овом zgodном приликом.

Сељани оне друге општине то чују и њихови виђенији људи почну око њега облетати и молити га, да буде на руци, јер су они у праву. Он им свима обећа да ће радити у њихову корист и увери их, да ће се спорно питање решити у њихову корист.

Да би ово обећање било сигурније и да им К-чани не би подвалили, и ова општина реши да пошаље депутацију са „министровим синовцем“ у Београд.

И заиста одређенога дана пођу за Београд са њим В. и обе депутације. И једну и другу депутацију уверавао је на само, да ће он „стрицу“ говорити само у њихову корист, те су и једни и други депутирци били задовољни, смећући се подругљиво једни другима.

Кад су стигли у Београд одседну у хотел „Крагујевцу“, па пошто су се ту прочастили, „синавац“ оде под изговором да се пресвуче, али, наравно, више се и не врати. Депутирци и В. чекали су, чекали, па кад овога никако није било, онда су пошли по вароши да га траже, и ту су сазнали да „министров синовац“ није нико други но Милан Аничих, варашица. Покуљених носева вратили су се натраг на врат на нос и депутирци и В., не казујући ником своју бруку, а молећи се Богу да „министровог синоваца“ нанесе пут још једном кроз њихове крајеве, те да му даду награду за његове препоруке.

Прошлого пролећа отишао је у Земун и одсео код „Црног Орла“. Знао је да његов рођак г. Р. Р., чиновник из Београда, врло лепо живи са тим кафеџијом, те му одмах преда једно писмо, које је раније спремио, а у коме га г. Р. прелоручује кафеџији као свога брата, који полази у Земун на неколико дана да се проведе и разоноди од студија, с тим да ће он платити за њега сав трошак а и у готову што му буде дао.

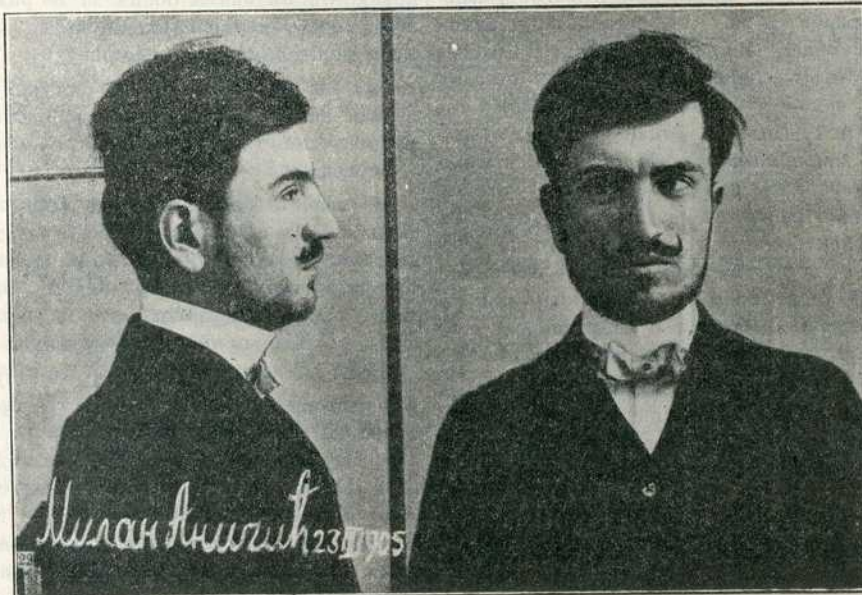
Кафеџија верујући да је писмо писао заиста Р. прими га врло љубазно и да му најбољу собу, добар кост и за џепарца стави му на расположење колико је кад требало. Тако је ту осигурао стан, храну и трошак, а по вароши се дигне да што заради.

Код једног тамошњег трговачког агента, добродушно Србина, примети два лепа велосипеда. Одмах се упозна са њим, представи му се као официр у оставци из Београда, „контра-завереник“, а већ другог дана затражи му велосипед да се извезе у земунску околину. Агент му га одмах да без речи, али то оворе није било доста, већ пошто је склонио тај велосипед у вароши, врати се натраг истом агенту и замоли га и за други велосипед, јер се сад, рече, сретете са једним другом из Београда, па би желео да с њим заједно изјашу. Овај му да и други велосипед, а „контра-завереник“ оба однесе на лађу и кидне за Оршаву. У Кладову ишаје и прода оба велосипеда по 170 дин.

Преварени агент и кафеџија од „Црног Орла“ пређу после неколико дана у Београд и представе ствар београдској полицији, која истрагом утврди да је то био овај Аничих, те расписује тражење за њим. Кад то чује његов

отац, он оде у Земун и измири и агента и кафецију, те они од тужбе одустану.

Прошле јесени и зиме извршио је у Београду више превара, махом путем писама. Тако је на рачун г. Н. З., народнога посланика, дигао хотелијеру код «Париза» 60 дин. а хотелијеру код «Национала» 40. Напише им писма, тобож од стране тога посланика, којима се моментано тражи извесна сума новаца, па им после преда и новац прими.

Да би што боље успео, најпре се добро информисао о односима оних у чије име пише и онима којима пише.

На овај је начин преварио једнога трговца на Врачару, па кафецију код «Орача», «Гргеча» и «Такова».

Поред свег трагања београдске полиције за њим, он је успео да два месеца остане прикривен код једне своје милоснице — певачице — излазећи у варош само у zgodним моментима да изврши смишљену превару.

Но када је пре неколико дана отишао кафецији код «Космајца», да за рачун једног овад. ракицијског трговца и кафецијиног сродника по спремљеном писму дигне 60 дин., кафеција га је према ранијој обзани полицијских органа познао и предао једном жандарму, а овај Управи гр. Београда.

Моле се све полиц. власти да акта несвршених кривица ове препредене варалице ако их где има, пошљу Управи гр. Београда, која по његовим многим преварама води и леђење, а и приватна лица, која је Анчић преварио и оштетио, позивају се да се са својим тужбама обрате Управи Београда. Ж. Л.

ПОТЕРЕ

Драгутин Петковић, ковач по занимању, стар 18—20 год., средњег стаса, плав, одговара код начелника среза алексиначког за опасну крађу. Пошто је Драгутин у бегству, то срески начелник моли све полицијске власти да га у својим домаћима живо потраже и пронађеног њему стражарно спроведу с позивом на Бр. 3193.

Никола Туцић, из Плавне, притвореник среза брзопаланачког, ноћу између 21. и 22. пр. м-ца побегао је из притвора, проваливши зид на среској апсани. Он је стар 16 година, стаса средњег, косе црне, лица плава, надувена у одећу је од белог сукна, на глави носи дрну шубару а на ногама опанке. — Позивају се све полиц. и општинске власти да Николу потраже и у случају проналаска спроведу начел. среза брзопаланачког с позивом на Бр. 2338. — УБр. 10390.

Порог Габор, аусто-угарски војни бегунац, стар 27 год., раста средњег, дежмекаст, косе и обрва црних, очију граорастих, бркова великих риђих, говори мађарски и помало немачки, на једној руци има жиг «R. S. 1897»; он је по решењу команданта дринске дивизијске области имао да се спроведе у Краљево на стално становање, и побегао је 20. ов. м-ца из холоника општине ваљевске. — Позивају се општинске и полицијске власти да овог сумњивог бегунца живо потраже и у случају проналаска спроведу начел. окр. ваљевског с позивом на Бр. 2970. — УБр. 10771.

Милева Н., служавка, родом из Јагодине, стара 40—45 год., раста високог у лицу плава, забрађена плавом шамијом, 25. пр. м-ца извршила је крађу разних ствари својој газдарици г-ђи Јелени Марковић, удови, из Београда, и то: један зелен јорган опшивен роза чаршавом, један јастук, роза чаршав, бели асталски чаршав, две кухинске беле крпе и једно парче сапуна — све у вредности 30 дин., па је са покраденим стварима побегла незнано куда. Позивају се општинске и полицијске власти да Милеву потраже и у случају проналаска спроведу је са нађеним стварима Управи града Београда с позивом на Бр. 11012.

Никола Девичарски, бив. слуга из Сремчице, родом из Београда, решењем првостепеног суда за округ београдски стављен је под суд и у притвор за опасну крађу, извршену прошле године Милану Јовановићу, терзији из Сремчице. Никола је плав, носав, висок, жуте косе, буцмаст, стар до 19 год. у сељачком одећу. — Позивају се све полиц. и општинске власти да крађивца, који је у бегству, живо потраже и нађеног спроведу поменутом суду с позивом на Бр. 31590/904. — УБр. 10661.

Јован Ковинић, калфа бакалски, родом из Сићевца, стар 16 год., окривљен је у Београду за поткрадање свога газде Митра Вуковића, трговца. Када је спровођен кварту побегао је испред жандарма. — Позивају се све полицијске и општинске власти да Јована потраже и нађеног спроведу Управи Београда с позивом на Бр. 11193.

Непознати допови ноћу између 27. и 28. прош. м-ца обили су позадна врата на дућану Живка Матића, трг. на Цветном Тргу у Београду и из отворене фијоке украли до 120 дин. у разној монети. — Позивају се све полицијске и општинске власти да за крађивцем предузму тражење и у случају проналаска спроведу га Управи Београда с позивом на Бр. 11353.

Михаило Шонда, књиговођа трг. радње Милана Живковића и комп. 30. марта тек. год. по подне побегао је са 6000 дин., колико му је била дала његова фирма да исплати неким овад. новчаним заводима.

Михаило је родом из Београда, стар 26 год. средњег — више малог раста, риђ, риђих и горе повијених бркова, косе риђе, брије се. Од одећа имао је на себи сако одело грао, па штрафте, црн врскапут и црн полуцилиндер.

Он је прошле године био проневерио Е. Рауману, овад. трг., 11.000 дин., али је по потерници ухваћен у Трсту и враћен у Београд, но господар му је опростио, те му је тако дата прилика да поново учини проверу.

Позивају се све полицијске и општинске власти, да за Шондом предузму најживље тражење и у случају проналаска спроведу га Управи Београда с позивом на Бр. 11425.

Награда је ономе ко га ухвати 500 дин

ПРЕСТАЛА ПОТРЕБА

Престала је потреба за тражењем **Транла Негрића**, чију смо потерницу изнели у 10. и 11. броју овог листа, пошто се исти предао среској власти у Бољевцу. — УБр. 10164.